

TILASTOLLISIA TIEDONANTOJA, 22.
JULKAISSUT SUOMEN TILASTOLLINEN PÄÄTOIMISTO.

VIIPURIN KAUPUNGIN RAHA-ASIAT

VUOSINA 1879–1915

TILASTOLLINEN TUTKIMUS

KIRJOITTANUT

LEANDER IKONEN

ARKKITEHTI, TEOLLISUUSKOULUN JOHTAJA

HELSINGISSÄ 1916
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINO.

Esipuhe.

Kunnallisten raha-asiain hoito ja tilitys maassamme jättää, kuten tunnettu, varsinkin maaseudulla paljon toivomisen varaa. Yhtenä syynä tähän valitettavaan asiintilaan on epäilemättä se, ettei ole olemassa mitään yhteistä järjestelmää kunnallista kirjanpitoa varten. Tähän saakka kuntien raha-asiat, osaksi juuri kunnallisen kirjanpidon vaillinaisuuden ja kirjavuuden vuoksi, eivät myöskään ole saaneet läheskään tyydyttävää valaisua osakseen virallisessa tilastossa. Tämä tärkeä kunnallisen elämän ja itsehallinnon puoli on kyllä jo vuosikymmeniä ollut maamme virallisen tilaston puitteiden sisässä, ollen osana niitä tietoja, joita säännöllisesti kootaan kuvernöörien vuosikertomuksiin kuuluvaan taulustoon. Mutta puheenalaisien tietojen puutteellisuuden vuoksi ei ole ollut mahdollista niiden pohjalle rakentaa todenperään luotettavaa, riittävän monipuolista ja tarkoituksenmukaista kunnallista finanssitalastoa.

Maan virallisen tilaston uudestaan järjestämistä varten asetettu komitea on vuonna 1909 julkaisemassaan mietinnössä VII esittänyt täydellisen ehdotuksen taulukaavoineen kuntien raha-asiain tilastoksi, jonka ehdotuksen pääajatuksena on, että kunnallinen kirjanpito on laadittava niin, että kunnallinen finanssitalasto saattaa mahdollisimmin välittömästi nojautua kunnalliseen kirjanpitoon. Tämä komitean ehdotus on kuitenkin yhä vielä Senaatissa käsittelemättä eikä sen vuoksi ole päässyt tarkoituksensa mukaisesti järjestävästi ja yhteistyttävästi vaikuttamaan kunnalliseen kirjanpitoon ja kuntien raha-asiain tilastolliseen esittämiseen.

Esillä oleva tilastollinen tutkielma »Viipurin kaupungin raha-asiat vuosina 1879—1915» on kunnallisen finanssihallinnon alalta ensimmäinen tilastollinen selonteko, joka on tehty ylempänä mainitun komitean suunnitelmaa silmällä pitäen. Sillä on siinä erikoinen merkityksensä ja arvonsa sekä ansaitsee uran uurtajana paikkansa Tilastollisen päätoimiston tiedonantojen sarjassa.

Suotavaa olisi, että tämä julkaisu vaikuttaisi herättävänä ja kehottavana esimerkkinä muissa maamme kaupungeissa, joiden raha-asiain hallinto vielä kaipaa pitempiaikaista yhtenäistä tilastollista valaisua.

Helsingissä, Tilastollisessa Päätoimistossa, 4 p. elokuuta 1916.

Aug. Hjelt.

Sisällys.

	Siv.
I. Viipurin kaupungin rahatalous vuosina 1879, 1887 ja 1895.	
Bilanssi v. 1879	1
» » 1887	1
» » 1895	2
Menot vuosina 1879, 1887 ja 1895	3
Tulot » » » »	4
II. Viipurin kaupungin rahatalous vuosina 1895—1915.	
1. Menot	4
2. Tulot	11
3. Varat	17
4. Velat	24
5. Oma pääoma	26
6. Bilanssi 31 p. jouluk. 1914 ja 1915	28
7. Täydentävää tilastoa:	
Väkiluku	28
Väestön varallisuus ja verotus	29
Menot asukasta kohti	30
Kaupungin velkaisuus	30
Graafillisia esityksiä.	
I. Tärkeimmät menot.	
II. » tulot.	
III. Majoitus ja muut yleiset rasitukset.	
IV. Lainain lyhennykset, korot ja provisionit.	
V. Kaupungin varat, velat ja pääoma.	
VI. » hengillekirjoitettu väkiluku.	
VII. Verotetut tulot ja verotus.	
VIII. Menot henkeä kohti.	
IX. Kaupungin velkaisuus.	

I. Viipurin kaupungin rahatalous vuosina 1879, 1887 ja 1895.

Kaupunkien kunnallishallinnosta vuonna 1873 annetun Keisarillisen asetuksen mukainen toiminta alkoi Viipurin kaupungin hallinnossa vuonna 1876, jolloin valtuusmieslaitos pantiin toimeen. Vuonna 1879 otti rahatoimikamari kaupungin taloudenhoidon haltuunsa.

Tilien hoidossa on noudatettu liikekirjanpidon periaatteita, joten kunkin vuoden bilanssista nähdään omaisuuden ja velkain ohessa myöskin kaupungin oman pääoman suuruus.

Vuoden 1879 lopussa oli

<i>Omaisuuksia</i>	
kassa	6 890: 13
kiinteistöjä kaupungissa	830 990: —
» maalla	140 000: —
saatavia	6 700: —
ennakkomaksuja	6 974: 40
kalustoa	132 975: 67
pankkitili	80 742: 64
rästejä	70 168: 70
Yhteensä	1 275 441: 54

<i>Velkoja</i>	
velkatili	153 500: —
hyväntekeväisyysrahastoja	15 600: —
varattuja varoja	454: 40
oma pääoma	1 105 887: 14
Yhteensä	1 275 441: 54

Kahdeksan vuotta myöhemmin eli vuoden 1887 päättyessä osottaa bilanssi

<i>Omaisuuksia</i>	
kassa	33 875: 93
pankkitili	63 698: 65
ennakkomaksuja	9 200: 15

kalustoa	172 383: 91
kiinteimistöjä kaupungissa	1 337 233: 25
» maalla	140 000: —
rästejä	49 579: 33
eri tilejä	714: 12
	<hr/>
Yhteensä	1 806 685: 34

Velkoja

velkatili	155 000: —
eri tilejä	23 980: 52
oma pääoma	1 627 704: 82
	<hr/>
Yhteensä	1 806 685: 34

Seuraavien kahdeksan vuoden kuluttua osottaa bilanssi vuodelta 1895 seuraavaa:

Omaisuuksia

kassa	36 072: 45
pankkitali	404 226: 29
ennakkomaksuja	3 400: —
vesijohtolaitos	742 557: 27
kiinteimistöjä kaupungissa	1 692 070: —
» maalla (m. m. kaupungin vaivaistalo)	615 900: —
kalustoa	224 962: 20
rästejä	48 407: 79
eri tilejä	26 715: 08
	<hr/>
Yhteensä	3 794 311: 08

Velkoja

velkatili	2 097 237: 74
tonttivaroja	23 692: 35
Anniskelu-osakeyhtiön varoja	11 117: 61
eri tilejä	12 690: 37
oma pääoma	1 649 573: 01
	<hr/>
Yhteensä	3 794 311: 08

Sitäpaitsi oli kaupungilla v:n 1895 lopussa *lahjoitettuja y. m. rahastoja*, joitten yhteissumma teki Smk. 280 577: 34

Velkojen joukossa oli vuonna 1895 kaksi kaupungin ensimmäistä obligatsionilainaa, toinen vuodelta 1887, alkuperäinen suuruus Smk. 200 000, ja toinen vuodelta 1892, suuruus Smk. 500 000. Edellisen lainan varat käytettiin kansakoulutalon rakentamiseen tontille N:o 164 ent. linnoituksessa. Jälkimmäisen lainan tarkoituksena oli vesijohtolaitoksen rakentaminen. Lainan kokonaismäärä oli Smk. 700 000, mutta loput obligatsioneista myytiin vasta v. 1911. Molemmista näistä lainoista maksetaan korkoa 4½ %.

Kaupunginkassan senaikuiset menot nähdään seuraavasta:

Menoja:	1879		1887		1895 ¹⁾	
Velkain maksuja.....	33 528	94	49 000	—	872 115	86
Korkoja.....	12 894	36	8 969	60	79 925	18
Kaupungin virastot.....	113 183	83	119 184	80	82 141	30
Kunnallishallinto.....					48 828	54
Poliisilaitos.....	34 704	35	50 062	40	57 109	44
Palolaitos.....	32 265	79	35 746	58	39 879	19
Vaivahoito ja hyväntekeväisyyslaitokset.....	33 801	35	56 088	87	72 459	53
Terveys- ja sairashoito.....	8 483	61	8 485	56	45 941	55
Opetuslaitos.....	71 154	33	91 714	74	130 917	89
Kaupunginkirjasto.....					5 428	91
Raatihuone.....	—	—	—	—	2 708	92
Teatteri.....	—	—	—	—	2 314	29
Vesijohto.....	—	—	—	—	55 433	55
Katuvalaistus.....	29 719	06	34 113	11	35 774	60
Yleiset rasitukset.....	115 460	85	3 651	64	6 352	96
Kiinteistöt maalla.....	3 329	54	2 543	93	7 501	79
Yleiset työt.....	42 850	65	88 328	21	134 727	97
Puistot ja istutukset.....	3 372	25	3 946	60	5 187	42
Puhtaanapito.....	11 667	25	18 087	45	32 722	13
Eläkkeet.....	8 300	08	6 056	—	5 210	66
Sekalaisia menoja.....	29 791	40	51 810	13	25 394	87
Lyhennykset ja arvaamattomat menot.....					96 091	71
Yhteensä	584 507	64	627 789	62	1 844 168	26

¹⁾ Nämä tiedot, jotka on otettu rahatoimikamarin v. 1903 julkaisemasta kertomuksesta, eroavat osittain kaupungin varsinaisista tilikertomuksista, jotka ovat jällempänä olevien taulujen perustana.

Tuloja oli kaupungin kassalla samoina vuosina:

Tuloja:	1879		1887		1895 ¹⁾	
Valtioapuja	78 730	—	49 357	65	73 017	20
Kiinteästä omaisuudesta	39 218	60	41 960	69	72 839	09
Tonttiäyriä	—	—	3 277	32	3 488	62
Tuloja antavista oikeuksista	120 086	10	210 606	71	328 667	49
Vesijohdosta	—	—	—	—	74 753	49
Vaivahoidosta ja hyväntekeväisyyslaitoksista	4 926	91	7 300	32	25 040	37
Opetuslaitoksesta	7 682	56	16 672	85	4 266	05
Korvoja	888	05	698	65	—	—
Terveys- ja sairashoidosta	2 104	39	747	—	—	—
Sekalaisia tuloja	30 966	44	56 395	51	115 915	—
Taksoitus	271 767	20	224 596	75	307 890	—
Yhteensä	556 370	25	611 613	45	1 005 877	31

II. Viipurin kaupungin rahatalous vuosina 1895—1915.

Seuraavassa esitetään kaupungin rahatalouden kehittyminen kahtena vuosikymmenenä 1895—1915, järjestettynä pääasiallisesti niiden taulukaavojen mukaan, joita Tilastollinen Päätoimisto käyttää virallisen tilaston kokoamisessa.

1. Kaupungin menot.

Taulussa N:o 1 on esitetty kaupungin erilaiset menot 22 eri sarakkeessa sekä yhteissumma kultakin vuodelta. Kunkin sarakkeen sisältö on sen otsikossa tarkoin mainittu. Virallisesta taulukaavasta on tehty sellaiset poikkeukset, että sarakkeeseen 10 on otettu myöskin puistojen valaistus, joka virallisten kaavain mukaan olisi kuuluva sarakkeeseen 12, ja että sarakkeeseen 19 on laskettu myöskin siinä mainittujen rakennusten rakentaminen eikä ainoastaan korjaus ja kunnossapito, kuten virallisen kaavan mukaan tulisi olla.

¹⁾ Nämä tiedot, jotka on otettu rahatoimikamarin v. 1903 julkaisemasta kertomuksesta, eroavat osittain kaupungin varsinaisista tilikertomuksista, jotka ovat jälempänä olevien taulujen perustana.

Taulu N:o 1. Viipurin kaupungin menot vuosina 1895—1915.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Vuosi	Kaupungin yleiset hallinto- ja oikaisuvirastot (maistraatti, raastuvainoikeus ja ulosotto- laitokset).	Politiisilaitos (ei terveys- poliisi).	Varsinainen kunnilshallinto (menot kaupunginvaltuuston kaunsiasta, rahatoimikammarista ja konttorista, liikenne-, satama- ja rautateiden kunnuskonttorista, taksoitus- ja hoidon- v. m. m. laitoista).	Opetustoimi (kansakoulu, oppikoulu, me- rikoulu, kaup- saama kaun- sapolitiisi ja kääntäjäkoulu).	Muu sivistystoi- mi (teatteri, orkesterin ja musiikkiseuran kaun- saama kaun- sapolitiisi ja kääntäjäkoulu).	Terveys- ja sairashoito (ter- veyshoitolaun- kunta ja ter- veysspolitiisi kääntäjäkoulu).	8	9	10	11	12	13
							Vaivashoito (menot vaivais- hoitohallituk- sesta, vaivais- hoitolaitoksis- ta, vaivaisen hoidonhuoneista, vaivaisen hoi- tamiiseen käy- tyvät sairashoi- tolaitosten viitoamien tarkastus ja ni- maksut, lääkä- rianne ei val- vaiten saraan- tai huilunhoito) (ei rakenta- minen).		Kadut, torit, tiet, sillat ja satamat (ra- kentaminen ja kunnossapito, puhtaana- pitokoulu ja valaistus).	Viemäri- laitokset.	Istutukset ja kaunis- tukset (puu- tarhalaita- kunnat, istu- tukset, kas- vistot, kas- vitarhat, puhtaana- pitokoulu, puu- tärkin- paikka y. m. s.).	Maatilat ja tilukset.
1895	82 381 30	57 109 44	51 920 79	137 546 80	16 814 29	49 867 05	72 830 93	40 291 24	164 370 05	9 692 26	5 187 42	5 957 57
1896	82 217 38	56 999 67	54 600 08	137 669 —	14 813 94	46 432 93	76 152 79	42 601 75	129 967 59	24 117 03	4 787 28	9 922 96
1897	90 435 56	58 112 99	59 825 72	149 536 71	17 943 09	54 143 27	66 547 38	49 660 69	163 951 41	33 606 98	7 119 09	8 916 74
1898	97 923 37	82 987 32	79 750 27	156 885 68	17 050 85	56 328 79	68 697 45	52 243 72	225 487 94	23 775 62	17 902 16	7 898 09
1899	104 761 52	94 436 61	84 406 73	174 057 54	19 882 15	58 885 39	69 028 66	58 756 56	285 454 61	19 062 96	20 092 46	10 125 01
1900	105 045 48	129 680 57	98 617 05	179 425 23	22 093 63	68 086 78	68 107 05	55 024 11	249 479 99	14 558 63	18 770 —	11 269 36
1901	105 154 30	131 126 42	95 452 32	172 332 03	23 273 24	85 917 83	68 522 30	71 386 25	194 912 77	5 302 44	20 818 26	14 358 72
1902	119 236 09	132 030 22	91 721 15	185 735 54	34 010 16	81 986 53	73 937 93	80 407 49	197 889 93	11 345 83	24 204 25	13 816 10
1903	126 606 99	140 435 80	102 597 24	182 421 25	37 753 37	91 258 30	83 465 58	72 877 33	246 900 79	17 822 62	20 514 99	12 498 92
1904	126 718 02	85 639 63	108 830 03	181 575 25	38 933 43	90 584 62	84 708 13	83 112 93	205 328 51	20 878 48	23 841 09	15 248 59
1905	126 657 86	68 345 98	106 229 81	192 810 22	31 877 51	95 273 76	86 382 21	80 325 16	223 982 65	42 403 36	24 762 23	11 825 89
1906	122 747 27	71 245 42	113 472 65	207 018 52	37 685 32	100 677 03	95 697 34	82 773 12	318 617 24	47 973 59	34 880 53	14 686 10
1907	139 232 89	73 582 88	125 610 69	249 344 04	43 141 97	115 203 32	102 696 71	104 900 95	407 025 33	64 027 37	51 020 15	16 381 44
1908	162 713 22	71 425 47	138 873 28	285 460 06	56 948 38	137 708 88	106 797 17	108 249 86	541 843 87	67 153 44	44 234 31	22 613 63
1909	154 089 48	70 779 05	179 796 04	310 793 64	37 122 39	132 056 95	115 294 58	104 659 27	297 486 15	53 247 50	48 672 77	19 294 11
1910	163 012 24	76 755 29	167 893 59	309 773 29	46 099 30	132 249 12	120 187 20	105 015 15	239 466 91	27 383 23	43 303 45	21 607 17
1911	164 336 48	80 152 64	165 679 71	350 473 96	43 401 99	137 847 68	143 369 64	103 050 84	362 297 15	19 672 05	49 494 83	29 376 40
1912	163 701 33	82 057 45	185 435 63	377 359 54	44 124 84	154 585 47	143 218 43	107 907 72	1 096 767 44	26 590 81	50 824 74	27 754 57
1913	171 246 61	80 910 50	197 605 76	386 199 12	65 602 53	210 230 34	180 083 04	105 752 85	775 277 61	35 787 57	68 130 34	19 766 59
1914	192 115 97	85 679 97	198 961 44	394 744 48	36 355 08	208 100 25	190 433 18	111 265 77	658 000 96	14 239 17	44 374 78	23 486 82
1915	192 285 33	84 201 62	213 202 01	326 792 01	33 228 94	218 609 02	218 344 71	117 920 27				

1) Alentuminen syntynyt siitä, että nyt ovat väkijoumakaupan voittovaroilla kannatetut oppilaitokset tästä tilistä, samoin kuin koko voittovarot kaupungin tileistä erillään.

Näihin taulukkoihin sisältyvistä tiedosta on tärkeimmät esitetty myöskin graafillisina piirroksina. *I piirroslehti* käsittää 12 diagrammia, jotka ovat varustetut samoilla järjestysnumeroilla kuin edellä olevat sarakkeetkin. Diagrammit esittävät tuhansin markoin seuraavat menoryhmät:

	1895	1915
2. Yleiset hallinto- ja oikeusvirastot.	82 000	192 000
3. Poliisilaitos.	57 000	84 000
4. Kunnallishallinto.	51 000	213 000
5. Opetustoimi.	137 000	326 000
6. Muu sivistystoimi.	16 000	33 000
7. Terveys- ja sairashoito.	49 000	218 000
8. Vaivaishoito.	72 000	218 000
9. Palosammutustoimi.	40 000	118 000
10. Kadut, torit, tiet, satamarakennukset y. m. ...	164 000	658 000
11. Viemärlaitos.	9 000	14 000
12. Istutukset.	5 000	44 000
13. Maatilat ja tilukset.	6 000	28 000

Esityksistä ilmenee, että menojen kasvaminen on jotenkin säännöllistä melkein kaikissa niissä laitoksissa, jotka edellä on lueteltu, vaikkakin kasvu-prosentti on eräillä aloilla suurempi kuin toisilla. Jos nämä prosentit lasketaan vuodesta 1895 vuoteen 1905 ja vuodesta 1905 vuoteen 1915, saadaan seuraavat, kunnallisen elämän kehittymistä varsinaisesti kuvaavat luvut:

	Menojen kasvaminen %	
	1895—1905.	1905—1915.
2. Yleiset hallinto- ja oikeusvirastot.	54	52
4. Kunnallishallinto.	105	101
5. Opetustoimi.	40	69
6. Muu sivistystoimi.	90	4
7. Terveys- ja sairashoito.	91	129
8. Vaivaishoito.	19	153
9. Palosammutustoimi.	100	47
Edelliset yhteensä 1895—1915.	192 %	

Näitten menojen jakautuminen asukasta kohti esitetään sivulla 30 sekä *piirroslehdellä VIII*.

Poliisilaitoksen menot (sareke 3) osottavat kasvua vuodesta 1895 vuoteen 1903 147 %, ja tapahtui suurin nousu v. 1900. Vuoden 1904 alusta tuli käytäntöön uusi järjestelmä, jonka johdosta tilittämistapa myöskin muuttui niin, että siitä alkaen kaupunginkassan menoihin merkitään ainoastaan se erä, minkä kaupunki poliisilaitoksen kustantamisesta maksaa valtiolle korvausta, kun taas sitä ennen menoissa näkyivät kaikki laitoksesta syntyneet kulungit ja tuloihin

merkittiin valtion antama avustus. Vuonna 1914 olivat kaupungin menot poliisilaitoksesta samat kuin uuden järjestelmän ensimmäisenä vuonna 1904, mutta ovat välivuosina olleet pienemmätkin.

Menot *kaduista, toreista, teistä, satamasta* y. m. (sar. 10) osottavat suurta vaihtelua, joka johtuu uutisrakennuksista, vaikka vuosimenojenkin kasvaminen on huomattavissa. Vuosien 1913, 1914 ja 1915 suuret menot, Smk. 1 096 000, 775 000 ja 658 000, aiheutuivat uuden sataman rakennustoista.

Viemärlaitoksen menojen (sar. 11) vaihtelu on epätasaista ja johtuu niinkään uutisrakennuksista. Samoin on *istutuksista* (sar. 12) syntyneitten menojen laita, joissa kuitenkin säännöllistäkin kasvua syntyy uusien puistojen hoidosta. *Maatiloista* syntyneet menot (sar. 13) osottavat suurta häilyväisyyttä, joka osaksi johtunee erilaisesta kirjanpidosta.

Vuokralle annettuja rakennuksia (sar. 17) on kaupungilla ollut mainittavasti vasta viime vuosikymmenenä ja on huomattavin niistä kauppahalli. Vanhoilta ajoilta ovat teatteri ja seurahuone. Tämän kohdan menot olivat v. 1906 Smk. 6 200 ja v. 1914 Smk. 19 100.

Vuonna 1912 valmistui kaupungin *teurastamo*, ja alkaa siis siitä vuodesta uusi menohaara, joka on merkitty sarakkeeseen 16. Vuonna 1913 oli laitos käynnissä ainoastaan osan vuotta. Vuosien 1914 ja 1915 kokonaismeno on noin Smk. 78 000, johon sisältyy myöskin menot *lihantarkastus-asemasta*.

Vesijohtolaitoksen menot (sar. 14) olivat v. 1895 Smk. 55 000, v. 1905 Smk. 84 000 ja 1913 Smk. 89 000, ja johtuu kasvu vedenkulutuksen lisääntymisestä. Vuosien 1906—1909 suuret menot johtuvat laajennustoista, joista erittäin on mainittava v. 1908 rakennettu uusi pumppulaitos. Vuoden 1914 kasvanut menoerä, Smk. 127 000, aiheutuu lisämaan ostosta.

Muita liikeyrityksiä (sar. 18) on kaupungilla ollut maanviljelyksen harjoittaminen yhdellä tilalla, ja v. 1914 ryhtyi kaupunki toistakin tilaa itse viljelemään. Tämän ryhmän menoihin on yhdistetty myöskin se vuosimaksu, Smk. 24 000, minkä kaupunki on maksanut yksityiselle vuosina 1911—13 korvaukseksi *jäänmurtajan* työstä. Sopimus rikkoutui 1914, jolloin korvausmaksu teki Smk. 15 000. — Vuosina 1907 ja 1908 ostettiin kumpasenakin uusi maatila, ja on niitten ostohinnat merkitty tähän menokohtaan.

Sarakkeeseen 19 sisältyvät menot aiheutuvat muista paitsi kaupungin omissa liikeyrityksissä käytetyistä *rakennuksista*. Virallisesta tilastosta eroaa sisältö siinä, että tähän on korjausten ja kunnossapidon lisäksi laskettu myöskin rakentaminen. Tästä syystä ovatkin vuosierät eri suuret ja vaihtelevat epätasaisesti ylös- ja alaspäin. Uutisrakennuksista on mainittava:

- 1898—1899 vanhan raatihuoneen uudestirakentaminen museoksi, esplanaadipaviljongin laajennus, uusi pakkahuone.
1900— synnytyslaitos ja Papulantilan talousrakennus.

- 1901—1902 kansakoulu Repolan kaup. osassa, kulkutautisairaala ja vaivais-
talon lastenkoti.
1904—1905 poliisilaitoksen talon uudistus ja kauppahalli.
1906—1907 keskuspaoloasema.
1908— vahtimestarinasunto Repolan kansakoululle ja kansakoulu Kar-
jalan esikaupunkiin.
1909— uusi poliisivartiokonttori 2:een piiriin.
1910— etsivän osaston huoneuston kuntoonpano, kansakoulun halkovaja,
vaivaistalon sairashuone.
1911—1912 kunnallinen mielisairaala.
1914— kansakoulu Papulan kaupunginosaan.
1915— uuden sairaspaviljongin perustus.

Teurastamon rakennuskulut on merkitty erikseen sarakkeeseen 15 vuosilta 1905—1914. V:n 1915 tilinpäätöksessä on näitten rakennusten arvo Smk. 888 794: 51.

Menot *sotaväen majoituksesta ja muista yleisistä rasituksista* esitetään sarakkeessa 20. Menojen ja majoituksesta saadun korvauksen ero eli kau-
pungin rasitukseksi jäänyt osa on eri vuosina noussut seuraaviin määriin:

1895	6 352: 96
1896	6 905: 04
1897	6 885: 27
1898	7 149: 30
1899	7 113: 95
1900	9 825: 11
1901	12 839: 28
1902	11 388: 55
1903	56: 12
1904	19 217: 09
1905	22 175: 90
1906	29 159: 76
1907	—
1908	26 421: 28
1909	80 590: 24
1910	75 241: 29
1911	138 586: 62
1912	105 912: 80
1913	148 659: 65
1914	213 584: 05
1915	518 829: 20

Graafillisesti esitetään nämä asiat *III piirroslehdellä*,¹⁾ jossa olevat kolme diagrammia osottavat:

1. Majoitusta ja muita yleisiä rasituksia,
2. Majoituksesta saatua korvausta ja
3. Kaupungin rasitukseksi jäänyttä osaa.

Velkojen lyhennykset, korot ja provisionit näkyvät sarakkeista 21 ja 22. Muitten kuin kuoletuslainain lyhennysmaksuja ei ole taulusarakkeisiin otettu, koska toisten lainain lyhennysmaksut melkein aina on suoritettu uusilla lainoilla, eli toisin sanoen: lainat on uudistettu.

Näihin menoihin kuuluvat kolme diagrammia esitetään *IV piirroslehdellä*:

1. Nykyisten viiden obligatsioonilainain vuotuiset kuoletukset vuodesta 1890 alkaen.
2. Samojen lainain vuotuiset kuoletukset ja korot yhteensä vuodesta 1906 alkaen. (Vv. 1911—1918 Smk. 446 000).
3. Lainain kuoletukset sekä kaikki korkomenot ja provisionit yhteensä vuosilta 1890—1915. (V. 1913 Smk. 451 000; v. 1915 Smk. 580 000).

Kaksi edellistä diagrammia jatkuvat edelleen ja esittävät viiden obligatsioonilainain kuoletus- ja korkomaksut siihen asti, kunnes lainat on täysin maksettu, s. o. vuoteen 1960 asti.

Sanottujen *obligatsioonilainain vastaiset vuotuismaksut* tulevat jatkumaan vuoteen 1960 asti. Nykyinen yhteinen vuotuismaksu, Smk. 446 000, kestää vuoteen 1918. Vuonna 1919 alennuttuaan tekee se vuosina 1920—1929 Smk. 434 000. Vuosina 1931—1942 on maksu Smk. 368 000. Taaskin seuraavina vuosina alennuttuaan tekee vuotuismaksu vuosina 1947—1959 Smk. 275 000. Ja vihdoinkin vuonna 1960 Smk. 40 000, jolloin viides eli viimeinen näistä obligatsioonilainoista tulee loppuun suoritetuksi. Aikaisemmat obligatsioonilainat kuoleutuvat vuosina 1919, 1930, 1943 ja 1946.

Näitten menojen *lisääntymistä* osottaa seuraava prosenttilaskelma:

V:sta 1895 v:teen 1900	5 %
» 1900 » 1905	43 »
» 1905 » 1910	159 »
» 1910 » 1915	58 »

Joulukuussa 1915 otettiin kaupungin kuudes, 5 miljoonan markan suuruinen obligatsioonilaina, jonka vuotuismaksut ovat keskimäärin Smk. 291 300, kestäen vuoteen 1955 asti, jolloin laina tulee loppuun maksetuksi. Täten lisääntyvät vuotuismaksut 65 % ja tekevät vuosina:

¹⁾ Tämä piirroslehti on määräyksestä poistettu.

1916—18 Smk. 738 000: —	1943 Smk. 626 300: —
1919 » 731 400: —	1944—46 » 621 300: —
1920—29 » 725 300: —	1947—55 » 566 300: —
1930 » 691 300: —	1956—59 » 275 000: —
1931—42 » 659 300: —	1960 » 40 000: —

Muut menot. Tämä sarakke (23) ei anna todellista kuvaa sellaisista menoista, jotka edellisiin sarakkeisiin ovat jääneet ottamatta, vaan sisältyy siihen milloin lainain uudisteluja, milloin väliaikaisia rahain käyttöjä y. m., jotka eivät ole varsinaisia menoja. Siitä johtuu myöskin suuri vaihtelevaisuus rahamäärissä.

V. 1915 on tähän sarakkeeseen merkitty m. m. valtiolle takasin maksettua hinnanalennusta v. 1908 myydyistä kasarmialueesta Smk. 341 055: 60 ja lainain uudisteluja Smk. 900 000.

2. Kaupungin tulot.

Taulussa N:o 2 esitetään kaupungin erilaiset tulot 19 sarakkeessa ja vuositulojen kokonaissummat. Sarekkeitten otsikot ja sen mukaan sisältökin seuraavat pääasiassa virallisten kaavain määräyksiä. Sarekkeisiin 6, 7 ja 8 tarkoitettuja tuloeriä on ollut vaikea tarkoin toisistaan erottaa. Sarekkeeseen 6 olisi virallisen ohjeen mukaan ollut merkittävä tuulaaki- ja liikennemaksut, sarekkeeseen 7 satamamaksut ja sarekkeeseen 8 muut liikennettä rasittavat maksut. Mutta koska kaupungin julaistuissa tilikertomuksissa useimmiten satamamaksut on laskettu yhteen tuulaaki ja liikennemaksujen kanssa, on ne tässäkin yhdistetty samaan sarakkeeseen 6. Sarekkeeseen 7 jäi näinmuodoin ainoastaan purjehdusmaksut. Myöskin sarekkeeseen 8 kuuluvat tulot ovat usein sekaantuneet yhteen muitten satamatulojen kanssa ja joutuneet siis tässä sarakkeeseen 6. Jos tahtoo selvyyttä näitten tulohaarain kehitymisestä, on parasta verrata toisiinsa näitten kolmen sarakkeen yhteissummia eri vuosilta.

Taulu N:o 2. Viipurin kaupungin tulot vuosina 1895—1915.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Vuosi.	Tuloverot.	Henkilömaksut (vaivashoidon hyväksi).	Perunkirjoitus- maksut.	Muut verot (tonttiyritt, kol- ravero sekä kun- nalliset elinkei- noverot ja mak- sut erilaista ta- varoista, kaup- pakoista pöy- pöistä ja myynti- paikoista, tori- paalissa, tori- illa, satamissa ja pakollia sekä uikomaaisten maksut ruoka- tavaraan myyn- nistä satamassa olevasta aluk- sesta).	Satama-, tuu- laaki- ja liiken- nemaksut (lii- kennemaksuilla tarkoitetaan kassassa sitä tämän nimistä maksua joka suoritetaan muilla yleisillä ulkomalta tuo- duista ja ulko- uikomaaisten maksut ruoka- tavaroista).	Purjehdus- maksut. 1)	Muut liikenne- tä rasittavat maksut (kuten mittaus-, maka- siimi-, silta-, painolasti-, pun- nitusmaksut ja pössi-provisioo- nit y. m. s.) 2)	Korot.	Tontinlunastuk- set (kaupungille todella makse- tut tontinlunas- tukset, ei velka- kirjain varaan jääneet).	Maisia ja vesistä saadut tulot (arentitulot ta- loista ja tiluk- sista asemakaa- nalla, metsä- myyntirahat, hiekan-, sam- maren- ja saven- laidunrahast, y. m. s.; tulot vuokra- konteista, kau- pungissa).
1895	306 810	13 012	11 831	10 393	390 771	3 125	1 538	3 612	10 184	22 155
1896	273 972	12 993	11 325	12 529	363 309	3 125	1 039	15 793	137 247	28 304
1897	308 800	11 374	15 303	12 786	385 204	3 385	5 043	16 247	133 541	28 561
1898	306 657	14 282	9 283	13 658	438 471	4 665	1 437	23 688	138 210	31 912
1899	379 524	14 248	12 184	9 855	443 314	2 690	1 801	15 809	17 698	37 970
1900	386 238	11 612	36 534	16 499	462 193	6 885	1 041	15 268	127 755	43 261
1901	411 323	14 688	35 785	18 298	443 276	7 150	1 177	18 955	18 698	31 697
1902	459 225	14 714	19 345	19 487	467 540	6 530	2 725	13 146	58 080	37 018
1903	467 880	10 728	9 422	23 142	532 964	6 465	6 886	50 613	119 704	40 677
1904	476 377	20 935	17 658	24 215	533 582	6 165	5 846	54 681	88 158	49 727
1905	468 514	22 048	15 399	26 587	540 333	6 365		45 210	27 626	51 248
1906	517 428	22 918	20 440	30 266	635 741	6 505		38 155	81 012	53 720
1907	545 831	22 038	50 615	37 735	689 868	6 185	11 895	34 812	125 289	60 090
1908	728 568	23 237	16 296	27 679	639 735	6 665	3 109	38 882	1 059 463	69 408
1909	742 149	25 092	59 234	27 607	642 440	6 730	14 645	139 645	134 172	82 583
1910	808 098	25 699	22 259	24 320	672 031	5 665	2 115	181 867	33 730	81 765
1911	1 061 256	25 272	12 772	25 195	716 978	6 605	24 572	155 458	111 154	83 445
1912	1 178 302	25 101	4 507	28 265	752 226	7 450	6 391	130 469	154 778	91 966
1913	1 304 290	25 071	3 206	29 470	871 097	6 915	5 617	36 518	77 985	70 212
1914	1 151 661	25 549	6 703	28 218	443 489	7 855	35 245	26 215	19 732	95 865
1915	1 348 551	26 952	5 446	27 955	276 937	4 414	32 834	4 647	2 384	104 682

1) Satama-, tuulaaki- ja liikennemaksut ovat julkaistuissa tileissä yhdessä. Tässä esitetään pelkästään purjehdusmaksut.
2) Nämäkin tilit ovat usein sekaantuneet satamatuloihin.

Taulu N:o 2 (jatkoa). Viipurin kaupungin tulot vuosina 1895—1915.

Vuosi.	Kaupungin omista liikeyrityksistä saadut tulot.					16 Valtioavut.	17 Majoituskustan- nusten kor- vaukset.	18 Lainat (obligat- sioni-, kuoletus-, vekseli- y. m.).	19 Muut tulot.	20 Yhteensä.
	12 Vesijohto- laitos.	13 Teurastamo.	14 Vuokralle annea- nut rakennukset (teatteriraken- nus, ravintola- rakennukset ja makasiiniraken- nukset y. m.).	15 Muut liikeyri- tykset: maan- viljelyksen har- joittaminen.	16 Valtioavut.					
1895	67 119 19		50 140 15		82 755 31		1 080 000	62 896 50	2 046 325 38	
1896	70 789 88		44 158 39		81 783 26		291 000	49 632 40	1 397 004 44	
1897	100 264 89		54 674 80		81 414 53			431 535 11	1 588 138 40	
1898	84 039 73		61 156 51		118 521 30			95 050 43	1 341 035 48	
1899	125 323 85		54 641 90		119 477 32			331 566 19	1 566 105 93	
1900	123 393 76		63 085 22		153 349 20			132 430 90	1 579 547 66	
1901	123 154 87		56 791 41		146 175 23			97 354 20	1 424 528 82	
1902	105 267 85		57 087 53		150 256 85	144 000		92 156 50	1 646 581 32	
1903	120 310 72		49 414 50		146 858 59	183 547 39	1 042 500	114 163 98	2 925 280 97	
1904	122 902 77		48 246 10		81 573 97	168 440 87		131 286 20	1 829 799 22	
1905	131 950 69		42 511 50	15 676 07	78 036 19	182 000		89 485 23	1 742 995 18	
1906	144 203 77		64 069 30	14 205 37	93 404 63	226 000	511 500	84 594 24	2 544 165 22	
1907	163 159 98		70 273 46	13 588 95	92 958 64	262 627 16	921 819	98 300 68	3 207 099 71	
1908	201 975 08		68 725 26	17 730 32	107 896 85	235 847 75	853 500	47 496 28	4 146 231 25	
1909	172 042 14		93 263 78	18 638 43	107 225 20	229 760	5 000 000	109 384 73	7 604 616 63	
1910	177 114 65		99 777 92	17 994 12	106 536 06	368 043 06	625 000	112 163 23	3 354 182 44	
1911	190 298 56		102 916 59	16 531 26	76 053 84	571 479	335 700	492 122 98	4 007 813 31	
1912	213 544 25		114 084 90	17 784 71	44 559 92	516 152	139 847 08	223 126 53	3 648 558 05	
1913	224 063 27	51 616 10	113 520 50	24 711	117 316 46	377 347 80	900 000	292 062 98	4 531 027 45	
1914	254 172 57	118 805 32	115 807 94	29 863 17	82 944 05	417 537 07	1 040 000	315 543 83	4 215 210 21	
1915	263 114 73	128 980 83	138 968 07	29 918 87	85 522 38	45 000	5 000 000	365 018 07	7 891 327 23	

1) Tästä erästä vaati lääninhallitus takasin Smk. 205 000. Asiasta syntynyt oikeudenkäynti ei ole vielä päättynyt.

2) Tähän sisältyy m. m. kasarmiluceesta valtiolta saatua vuokraa vuosilta 1902—08 Smk. 226 750: 65.

Tärkeimmistä tuloista on *II piirroksella* viisi, sarakkeita vastaavilla numeroilla merkittyä *diagrammia*:

2. Tuloverot 1895—1915. (V. 1895 Smk. 303 000; 1905 Smk. 468 000; 1915 Smk. 1 348 000).

6. Satama- ja tuulaakimaksut; liikennemaksut ulkomailta tuoduista ja sinne viedyistä tavaroista 1895—1915. (V. 1895 Smk. 320 000; 1913 Smk. 871 000).

6 + 7 + 8. Satama-, tuulaaki- ja purjehdusmaksut sekä kaikki liikennemaksut 1906—1915.

10. Tontinlunastusmaksut 1895—1915.

11. Tulot maista, metsistä, vesistä y. m. s. 1895—1915.

Vuosina 1895—1907 on enimmäkseen tulot saatu satamasta *satama-*, *tuulaaki-* ja *liikennemaksuina* (sar. 6). Niitten määrät nousevat koko ajan, useimmiten monta kymmentä, jopa satakin tuhatta, markkaa korkeammalla kuin *tuloverojen* (sar. 2) määrät. Vuonna 1908 tapahtuu jyrkkä muutos siten, että satama-, tuulaaki- ja liikennemaksut alenevat Smk. 50 000 (v. 1907 Smk. 690 000, v. 1908 Smk. 640 000) ja tuloverot lisääntyvät Smk. 183 000 (v. 1907 Smk. 545 000, v. 1908 Smk. 728 000). Vuosina 1910—1913 nousee satama-, tuulaaki- ja liikennemaksujen määrä jälleen tasaisesti, ollen korkeimmillaan v. 1913, Smk. 871 000. Yhdenmukaisesti satamatulojen kanssa hiljentyi tuloverojen nousu niinkään vuosina 1909 ja 1910, pysyen kuitenkin jälkimäinen 100 000—130 000 markkaa edellistä ylempänä. Mutta vuosina 1911, 1912 ja 1913 on tuloverojen nousu yhä jyrkempi, kulkien melkein tasaisesti luvusta 808 000 (1910) lukuun 1 300 000 (1913). Vuonna 1914 laskeutuivat tuloverot summaan Smk. 1 151 000 ja satamatulot summaan Smk. 443 000. Edellisen laskeutuminen perustui kaupunginkassan entisen säästön kuluttamiseen ja jälkimäisen laskeutuminen aiheutui keskellä vuotta syttyneestä sodasta. V. 1915 nostettiin tulovero määrään Smk. 1 348 551: 50 ja v. 1916 Smk. 1 644 960: 75.

Prosentteiksi laskettuna näyttäytyy näitten tulojen kasvu seuraavasti:

		Kasvu %		
		Satama y. m. tulot.	Tulo- verot.	
V:sta	1895 v:teen	1900	44	26
»	1900	» 1905	17	21
»	1905	» 1910	24	72
»	1910	» 1913	30	61
»	1895	» 1905	68	53
»	1905	» 1915	—	188

Tontinlunastuksesta saadut tulot (sar. 10) osottavat suurta häilyväisyyttä liikkuen eri vuosina 20 000 ja 120 000 markan välillä, nousten kuitenkin v. 1908 summaan 1 059 000 markkaa, mikä tulos saavutettiin sen johdosta, että valtio

maksoi lunastuksen aikanaan Suomen sotaväen kasarmien käytettäväksi otetusta maasta ¹⁾. Muina vuosina on suurimmat tulot saatu valtionrautateille luovutetuista alueista. Varsinaiset tontinlunastukset eivät ole Viipurin kaupungille antaneet vakinaista tuloa.

Tulot *maista, metsistä, vesistä* y. m. (sar. 11) ovat lisääntyneet melkein tasaisesti vuonna 1895 olleesta määrästä, Smk. 22 000, vuoden 1915 määrään, Smk. 104 000.

Henkilömaksut (vaivaishoidon hyväksi, sareke 3) merkitsevät vähän kaupungin tuloissa. Kasvukin niissä on varsin hidasta, viime vuosina melkein huomaamatonta, mikä johtuu kaupungin väkiluvun hitaasta lisääntymisestä. V. 1915 tekivät nämä tulot Smk. 26 952: —.

Perunkirjoitusmaksut (sar. 4), jotka v. 1909 tekivät Smk. 59 000, ovat alentuneet varsin vähiin, kun uusi asetus astui voimaan, tehden v. 1915 Smk. 5 446: 19.

Muut verot (sar. 5) olivat korkeimmillaan v. 1907, Smk. 37 000, vaan ovat sen jälkeen pysyneet jonkun verran alapuolella 30 000 markan.

Korkotuloja (sar. 9) on kaupungilla huomattavasti ainoastaan sikäli kuin lainaksi hankittuja rahoja on käyttämättä. Koska ei omia talletuksia eikä lainaksi annettuja varoja ole, syntyy säännöllisissä oloissa korkotuloja ainoastaan jatkuvilta pankkitileiltä. Korkeimmillaan olivat nämä tulot v. 1910, Smk. 181 000. V:n 1915 määrä oli Smk. 4 647: 23.

Vesijohtolaitoksen tulot (sar. 12) ovat vuosi vuodelta jotenkin säännöllisesti lisääntyneet, viimeisten kymmenen vuoden aikana kahdenkertaiseksi, ollen v. 1915 Smk. 263 000. Samoin on laita rakennuksista saatujen *vuokratulojen* (sar. 14), jotka v. 1915 tekivät Smk. 138 000.

Teurastamo (sar. 13), joka kolmatta vuotta on ollut käynnissä antoi v. 1914 bruttotuloa Smk. 118 800 ja 1915 Smk. 128 000. Muita tuloa-antavia *liikeyrityksiä* (sar. 15) ei ole kuin Papulantilan maanviljelys, joka v. 1905 antoi tuloa Smk. 15 600, vaan v. 1915 Smk. 29 900.

Huomautettava on kuitenkin että kaupungin liikeyritysten (sar. 12—15) kannattavaisuutta ei tämän tilaston perusteella voida laskea, sillä kaupungin kirjanpito ei ole sillä tavoin järjestetty kuin sellainen lasku edellyttää.

Valtioavut (sar. 16) vaihtelevat eri vuosina huomattavasti ylös- ja alaspäin, mikä johtuu siitä seikasta, että valtion kannatus kansakouluille on erinä vuosina jäänyt saamatta. Vuosina 1895, 1904 ja 1914 tekee tulo melkein saman määrän, Smk. 82 000, mutta on väli vuosina noussut puoleenkintoistasataan-tuhanteen.

Majoituskustannusten korvaus (sar. 17) on jo edellä selostettu menojen yhteydessä sivulla 9.

¹⁾ Kuten menoissa on mainittu, on tätä hintaa maksettu takasin v. 1915 Smk. 341 055: 60.

Lainat (sar. 18). Tähän sarakkeeseen merkityt erät eivät anna täysin luotettavaa kuvaa kaupungin lainanottoimista, koska siinä varsinaisten uusien lainain ohella on välistä myöskin lainain uudisteluja ja ennen otettujen lainavarain käyttöjä. Vertaamalla näitä tietoja taulussa N:o 4 olevaan laskelmaan kaupungin veloista kunkin vuoden lopulla havaitaan, että uusia lainoja on otettu:

- V. 1895 tilapäislainoja rahalaitoksilta Smk. 1 080 000.
- V. 1896 otettiin edellisten vakauttamiseksi obligatsioonilaina Smk. 1 200 000.
- V. 1902 otettiin obligatsioonilaina Smk. 1 050 000 (merkitty tulojen joukkoon 1903 netto Smk. 1 042 500).
- V. 1906 otettiin tilapäislainaa Smk. 511 500, jota lainaa vuosina 1907 ja 1908 uudistettiin ja lisättiin niin, että sen 1908 lopulla teki Smk. 1 038 500.
- V. 1909 otettiin obligatsioonilaina Smk. 5 000 000, millä varoilla kaikki tilapäislainat maksettiin.
- V. 1910 on otetuksi lainaksi merkitty Smk. 625 000, mikä summa on ainoastaan edellisten lainavarain käyttöä.
- V. 1911 sijoitettiin v. 1892 otetun obligatsioonilainan myymättä olleet obligatsioonit, määrältään Smk. 178 000, kaupungin lahjoitusrahastoihin, joista otettiin vastaavansuuruinen laina. Sen lisäksi syntyi tilapäistä pankkilainaa Smk. 157 700.
- Vv. 1912, 1913 ja 1914 otetuiksi merkityt lainavarat ovat osaksi kuluneet lainain uudisteluihin. V:n 1914 lopussa teki maksamaton tilapäinen pankkilaina Smk. 752 310:67, (taulu 4, sar. 11), vaikka sen vuoden otto tekee Smk. 1 040 000 (taulu 2, sar. 18).
- V. 1915 otettiin uusi 5 miljoonan markan suuruinen obligatsioonilaina.

Kaupungin kahden ensimmäisen obligatsioonilainan, vuosina 1887 ja 1892 otettujen, tarkoitus on edellä kerrottu (siv. 3).

Kolmas obligatsioonilaina v:lta 1896 otettiin liikkuvan velan vakauttamiseksi, joka oli syntynyt m. m. kahden maatilan, Uuraansaaren ja Monolan tilain, ostamisesta, sekä yleisten töitten suorittamista varten. Tämän lainan korko on 4 %.

Neljäs obligatsioonilaina v:lta 1902 otettiin uuden kaupungintalon ja kauppahallin rakentamista varten. Korko on 4½ %. Kauppahalli rakennettiin, mutta kaupungintalon rakentamiseen ei vielä ole ryhdytty. Senaatista hankitulla luvalla käytettiin kaupungintaloon varatut lainavarat, Smk. 708 000, uuden sataman rakennustöihin vuosina 1913 ja 1914.

Viidennen obligatsioonilainan suuruudeksi määrättiin 10 miljoonaa markkaa, mutta obligatsioneja laskettiin liikkeeseen v. 1909 ainoastaan 5 miljoonan markan määräästä. Näitä lainavaroja, joista maksetaan korkoa 5 %, päätettiin käyttää

uuden sataman, teurastamon, mielisairaalan, poliisivartiokonttorin y. m. rakentamiseen. Ne käytettiin loppuun v:n 1913 aikana. V. 1914 tehtiin päätös lainan jälkimäisen puoliskon ottamisesta ja rahat (kuudes obl.-laina) saatiin joulukuussa 1915. Tämän määrän käyttämisestä ei päätöksiä vielä ole tehty.

Kuudennen obligatsioonilainan emissionkurssi oli 96 %, korko on 5 % ja kuoletusaika 40 vuotta.

Muut tulot (sar. 19). Tähän kohtaan sisältyvistä tuloista ovat merkittävimmät ne väkijuomakaupan voittovarot, jotka vuosirahasäännön kautta kulkevat yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Tapa näet on ollut sellainen, että jo vuosirahasääntöä laadittaessa on osa oppi-, hyväntekeväisyys- ja taidelaitoksia y. m. merkitty kannatettaviksi sanotuilla varoilla, joten vastaava erä näitä varoja on ollut merkittävä kaupunginkassan tuloihin. Sarekkeen sisällöstä muutoin on sanottava samaa kuin edellä sanottiin »muista menoista», ettei se talouden kuvaukseen kuulu. V. 1915 sisältyy tähän sarekkeeseen m. m. kasarmialueesta valtiolta saatua vuokraa Smk. 226 750: 65 siltä ajalta, 1902—08, minkä kasarmit olivat venäläisen sotaväen käytettävänä ennen alueen lunastamista valtiolle.

3. Kaupungin varat.

Niitten tarkkaa arvioimista ei kaikilta puheenaolevilta vuosilta voida tehdä, sillä osa kiinteimistöjä, esim. maakiinteimistöt, on kirjoissa ollut vuosikymmeniä sitte suoritetusta ostohinnasta ja kaupunkitalot rakennushinnastaan. Metsiä ei ole luettu eikä arvioitu ennenkuin v. 1914, eikä myöskään rakennusten arvoja kuoletettu. Rakentamattomien tonttien ala ja arvo otettiin kirjoihin vasta v. 1913, mutta niistäkään ei vuokralle annettuja ole erikseen tilijulkaisuihin merkitty. Ei myöskään ole selvitystä myytyjen tonttien maksamattomasta hintamäärästä. Kaupungin omiin tarpeisiin käytettyjen rakennusten arvo ilmestyy julkaisuihin vasta v. 1910.

Varojen kehittymistä, joka esitetään taulussa N:o 3; ei ole laskettu puheenaolevan ajanjakson, 1895—1915, kaikilta 21 vuodelta vaan ainoastaan 12:lta. Tiedot vuosilta 1897, 1898, 1899, 1901, 1903, 1904, 1906, 1907 ja 1909 on jätetty pois. Vuodesta 1910 alkaen, josta ylipäätään täydellisempi kirjanpito alkaa, on tiedot merkitty kaikilta vuosilta.

Taulu N:o 3. Viipurin kaupungin varat 31 p:nä joulukuuta 1895—1915.

1 Vuosi.	2 Maatilat ja tilukset.	3 Rakentamatto- mat tontit.	4 Talot ja rakennukset, joita käytettiin:					8 Muihin tarkoi- tuksiin, lukuun- ottamatta sar- 10—12.	9 Kaluisto.	10 Kaup. om. liik. Vestijohdattelos.
			4 Oikeus- ja poli- sialtosta sekä hallintoa var- ten.	5 Opetusta varten.	6 Sairaushoitoa varten.	7 Vaivaishoitoa varten.	8 Muihin tarkoi- tuksiin, lukuun- ottamatta sar- 10—12.			
1895	615 900 —							224 962 20	645 265 59	
1896	634 589 95							242 486 73	657 307 86	
1900	683 778 02							348 134 48	695 483 97	
1902	775 048 07							476 713 02	714 106 85	
1905	775 048 07							535 256 46	759 771 64	
1908	1) 1 321 248 07							626 163 34	1 707 662 54	
1910	1 142 588 07		382 720 —	1 364 280 —	464 960 —	345 760 —	1 038 760 —		1 747 141 08	
1911	1 142 588 07		382 720 —	1 364 280 —	464 960 —	345 760 —	1 038 760 —	736 849 52	1 731 164 47	
1912	1 142 588 07		382 720 —	1 344 880 —	867 380 —	345 760 —	1 049 760 —	749 562 86	1 735 305 47	
1913	1 145 588 07 ²⁾	812 366 98	382 720 —	1 344 880 —	873 260 —	345 760 —	1 066 260 —	814 352 —	1 742 575 85	
1914	2) 2 465 503 92	803 527 38	382 720 —	1 526 880 —	873 260 —	345 760 —	1 146 360 —	785 270 58	1 805 029 07	
1915	2 527 400 —	803 527 38	412 480 —	1 542 280 —	873 260 —	345 760 —	1 080 960 —	829 515 54	1 809 237 09	

1) Tähän sisältyvät m. m. vaivaistalon rakennukset.

2) Summaan sisältyy nyt myöskin metsien arvo, joka ei ennen ole ollut kirjoissa.

3) Eivät ole ennen olleet kirjoissa.

Taulu N:o 3 (jatkoa). Viipurin kaupungin varat 31 p:nä joulukuuta 1895—1915.

Vuosi.	11 Kaupungin omat liikeyritykset.		12 Vnokralle annetut rakennukset.		13 Raakennusaineita y. m. varasto.	14 Pankkitilitit.	15 Nostamattomat apurahat.	16 Suorittamattomat verot ja maksut.	17 Etumakaut.	18 Sekalaisia veroja.	19 Kassasäästö.	20 Yhteensä varoja.
	Teurastamo.											
1895.....					97 291,68	404 226,29	537,60	63 465,49	3 400,—	11 119,78	36 072,45	3 794 311,08
1896.....					89 280,83	518 735,72	231,39	102 535,60	4 510,—	9 644,78	73 899,95	4 026 592,81
1900.....					115 280,82	553 817,93	2 170,40	157 749,13	7 021,70	18,25	31 002,10	5 064 106,80
1902.....						1 302 032,07	10 182,12	151 743,80	12 481,50	37 704,67	76 791,96	6 480 644,06
1905.....						1 016 569,36	5 505,94	263 155,68	30 261,91	4 359,04	53 247,15	6 713 195,25
1908.....						734 358,80	3 576,—	279 751,—	57 320,44	3 577,35	34 895,07	8 620 312,61
1910.....		751 240,—			93 376,18	3 273 980,40	29 757,09	364 417,73	81 506,68	162 206,99	29 177,37	12 178 495,41
1911.....	646 946,39	751 240,—			93 376,18	2 964 031,20	18 463,39	344 294,03	111 743,79	193 961,70	31 405,43	12 362 544,17
1912.....	830 763,81	719 240,—			69 215,33	1 063 802,—	2 276,—	421 427,01	91 716,91 ¹⁾	1 600 715,—	40 014,96	12 459 689,41
1913.....	857 795,90	719 240,—			67 080,06	1 013 660,58	22 733,07	515 538,81	26 717,90	2 320 489,37	6 849,87	14 077 888,46
1914.....	859 233,19	719 240,—			66 253,26	276 473,60	28 583,87	580 373,93	328 099,76	2 681 501,43	61 593,26	15 735 663,25
1915.....	888 794,51	940 580,11			62 266,40	3 509 935,85	—	519 867,68	116 933,12	3 480 570,08	168 443,15	19 911 810,91

1) Keskenkokoisia uutisrakennuksia, satama y. m.

Maatilat ja tilukset (sareke 2). V. 1895 oli niitten arvo Smk, 615 900, mutta on vähitellen uusien tilojen oston kautta lisääntynyt niin, että jo v. 1908 oli päästy toiselle miljoonalle. Vuonna 1914 nousi tämä arvo, maitten uuden arvioimisen ja metsäin lukemisen seurauksena, kahteen ja puoleen miljoonaan markkaan. Sanotun vuoden lopussa oli kaupungilla kaikkiaan 14 tilaa, tilanosaa ja palstaa. Maitten arvoksi merkittiin kirjoihin Smk. 1 389 400 ja metsäin arvoksi Smk. 1 076 103: 92. Maitten ala on kaikkiaan 2 079.05 ha, josta viljeltyä maata 407.41 ha. V. 1915 lisättiin jälleen kirja-arvoa, joka vuoden lopussa teki Smk. 2 527 400.

Sarekkeet 3—8 ja 12, jotka koskevat vuokralle annettuja tonttimaita, myytyjä mutta maksamatta olevia tontteja ja viemärlaitosta y. m., on täytynyt jättää tyhjiksi useilta vuosilta, koska niihin kuuluvia tietoja ei ole saatavissa.

Rakentamattomat tontit on merkitty sarekkeeseen 3, johon virallisen kaavan mukaan olisi ollut tuleva myytävänä olevat tontit. Niitten raha-arvo oli v. 1915 Smk. 803 527: 38.

Erilaisiin kaupungin tarpeisiin käytettyjen rakennusten arvoista on yksityiskohtaisia tietoja vuodesta 1910 alkaen.

Oikeus- ja poliisilaitoksen sekä hallinnon rakennusten (sar. 4) arvo on useat vuodet pysynyt muuttumattomana, Smk. 382 720. V. 1915 on se Smk. 412 480.

Opetuslaitosten rakennuksia (sar. 5) on kahtena viimeisenä vuonna lisätty, tehden arvo v. 1915 Smk. 1 542 280.

Sairashuoneita (sar. 6) lisättiin v. 1912 kunnallisen mielisairaalan rakentamisella, jolloin niitten arvo nousi melkein kaksinkertaiseksi, tehden nykyään Smk. 873 260.

Vaivashoidon rakennusten (sar. 7) arvo on puolivälissä neljäntäsataa tuhatta.

Muihin tarkoituksiin (lukuunottamatta liikeyrityksiä) *käytetyt rakennukset* (sar. 8) nousevat arvoltaan alun toiselle miljoonalle.

Kaluston arvo (sar. 9) oli v. 1915 Smk. 829 515: 54, eli kolme kertaa niin suuri kuin v. 1895.

Omia liikeyrityksiä on kaupungilla vesijohtolaitos, teurastamo ja kauppahalli sekä muutamia vuokralle annettuja rakennuksia, kuten seurahuone, epsla-naadiravintola y. m.

Vesijohtolaitoksen (sar. 10) arvo oli v. 1895 Smk. 645 000, lisääntyi enemmän v. 1908, jolloin arvo merkittiin Smk. 1 707 000, ja merkittiin v. 1915 Smk. 1 809 237: 09. Arvojen kuoletusta ei ole kirjoissa toimitettu.

Teurastamo (sar. 11) valmistui v. 1913 ja merkittiin sen arvo, v. 1914 Smk. 859 000 ja v. 1915 Smk, 888 794: 51.

Vuokralle annettujen rakennusten (sar. 12) arvo tekee nykyään Smk. 940 580: 11.

Rakennusainevarasto (sar. 13) tekee Smk. 62 000.

Pankkitilistä (sar. 14) on jo edellä huomautettu, että se tulee käytäntöön huomattavasti ainoastaan silloin, kun kaupungilla on lainaksi otettuja mutta vielä käyttämättömiä varoja. Välistä on niitä, kuten näkyy, ollut miljoonittain, välistä muutama satatuhat. V. 1915 lopussa tekivät pankkitalletukset Smk. 3 509 935: 85, jotka olivat äsken nostetun obligatsioonilainan varoja.

Nostamattomat apurahat (sar. 15) ovat tavallisesti koskeneet majoitusta. V. 1915 ei sellaisia ole tiliin merkitty, koska toivoa niitten saamisesta pidetään turhana.

Suorittamattomien verojen ja maksujen (sar. 16) määrä osottaa nopeaa kasvamista vuosi vuodelta. V. 1895 teki se Smk. 63 000; liikkui seuraavan seitsemän vuoden aikana puolessatoista sadassa tuhannessa, nousi vuosina 1910 ja 1911 neljännelle sadalle tuhannelle, ylitti v. 1912 400 000 ja v. 1913 500 000. V:n 1914 lopussa kohosi se määrään Smk. 580 000. Aleni vähän 1915.

Etumaksut (sar. 17) ovat kirjanvientieriä, joilla on sangen vähän käytännöllistä merkitystä. Määrät vaihtelevat epätasaisesti. V. 1914 merkittiin tälle tilille rahaerä, Smk. 341 055: 60, jonka kaupunki oli pakotettu maksamaan takaisin valtiolle aikaisemmin kantamastaan kasarmialueen hinnasta, vaan osittain korvattiin 1915 tonttirahastosta.

Sekalaisissa varoissa (sar. 18) on huomattavia eriä vasta vuodesta 1912 alkaen, jolloin niihin on merkitty keskentekeoisia uutisrakennuksia. V. 1915 on tähän sarakkeeseen merkitty sotatilan vuoksi hankittuja myytäviä polttopuita Smk. 114 481: 06 ja elantoaineita Smk. 218 612: 15 sekä satama-alueen ostohintaa ja sataman rakennuskuluja yhteensä Smk. 3 118 684: 83.

Kassasäästö (sar. 19) vaihtelee 30 000 ja 76 000 markan välillä. Huomattavan pieni oli se 1913, Smk. 6 800, sekä huomattavan suuri v. 1915, Smk. 168 443: 15.

Varain yhteissumma (sar. 20) kasvaa suurin askelin. V. 1895 oli se vajaata 4 miljoonaa, v. 1910 yli 12 miljoonan, v. 1914 vähän alle 16 miljoonan ja v. 1915 vähän vaille 20 miljoonaa. Jos lisääntymistä esitetään prosentteina, saadaan seuraavat luvut:

V:sta 1895 v:teen 1900	33 %
» 1900 » 1905	33 »
» 1905 » 1910	81 »
» 1910 » 1915	63 »
» 1895 » 1915	425 %

Varain diagrammi on *V piirroslhdellä* merkittynä numerolla 3.

Suurin varain lisääntyminen vuosien 1905 ja 1910 välisenä aikana aiheutui niistä laitoksista, joita kasarmialueen myyntihinnalla, Smk. 1 040 000, ja uuden 5 miljoonan markan suuruisen obligatsioonilainan varoilla saatiin aikaan. Aika-

Taulu N:o 4. Viipurin kaupungin maksa-

1 Vuosi.	2 Obligationsilainoja.								9
	3 Kuinka suuren lainaan saatu lupa.	4 Kuinka paljon obligationeja kaikkiaan las- kettu liikkeeseen..	5 Kuinka suuri osa niistä kaik- kiaan liikkeessä.	6 Milloin laina on otettu.	7 Milloin maksetaan takaisin.	8 Korko %.	9 Liikkeessä olevista obligat- sioneista oli lahjoitusrahas- toissa.	10 Kuinka paljon tilivuonna las- kettu liikkee- seen.	
1895.....	200 000	200 000	172 000	1887	1919	4.5			
	700 000	500 000	500 000	1892	1943	4.5			
1896.....	200 000	200 000	168 000	1887	1919	4.5	128 520	—	
	700 000	500 000	500 000	1892	1943	4.5			
1900.....	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1896	1930	4	124 950	1 200 000	
	200 000	200 000	149 000	1887	1919	4.5			
1902.....	700 000	500 000	500 000	1892	1943	4.5	110 670	—	
	1 200 000	1 200 000	1 125 500	1896	1930	4			
1905.....	200 000	200 000	120 000	1887	1919	4.5	105 060	1 050 000	
	700 000	500 000	488 000	1892	1943	4.5			
1908.....	1 200 000	1 200 000	1 013 500	1896	1930	4	92 820	—	
	1 050 000	1 050 000	1 025 500	1902	1946	4.5			
1910.....	200 000	200 000	99 500	1887	1919	4.5	78 030	—	
	700 000	500 000	472 000	1892	1943	4.5			
1911.....	1 200 000	1 200 000	935 500	1896	1930	4	65 790	1909 5 000 000	
	1 050 000	1 050 000	997 000	1902	1946	4.5			
1912.....	200 000	200 000	67 000	1887	1919	4.5	233 680	178 000	
	700 000	700 000	620 000	1892	1943	4.5			
1913.....	1 200 000	1 200 000	815 000	1896	1930	4	227 580	—	
	1 050 000	1 050 000	952 500	1902	1946	4.5			
1914.....	10 000 000	5 000 000	4 949 000	1909	1960	5	217 430	—	
	200 000	200 000	48 500	1887	1919	4.5			
1915.....	700 000	700 000	599 500	1892	1943	4.5	207 790	—	
	1 200 000	1 200 000	748 000	1896	1930	4			
	1 050 000	1 050 000	927 000	1902	1946	4.5	197 140	5 000 000	
	10 000 000	5 000 000	4 892 000	1909	1960	5			
	—	5 000 000	5 000 000	1915	1955	5			
			12 115 000						

maton velka 31 p:nä joulukuuta 1895—1915.

10 M u l t a l a i n o j a.			11		12		13		14		15		16		17		18 Vuosi.	
Valtiolta.		Rahalaitoksilta, kassoilta y. m.	Yksityisiltä henkilöiltä.		Maksamattomia korvoja.		Nostamattomia määrärahoja (kaupungin val- tuuston eri lai- toksia tai tar- koituksia varten myöntämiä, mutta nosta- matta jääneitä).		Sekalaisia vel- koja.		Yhteensä vel- koja.		Lahjoitusrahas- tot.					
38 237	74	1 250 000	—	137 000	—	7 582	50	7 407	13	32 510	70	2 144	738	07	280	577	34	1895
34 597	25	200 000	—	6 000	—	798	75	16 314	50	150 852	55	2 276	563	05	301	731	68	1896
21 768	64	200 000	—	2 000	—	2 610	—	14 278	40	547 358	92	562	515	96	519	707	20	1900
20 178	97	200 000	—	—	—	5 928	75	13 120	—	180 518	74	3 190	746	46	650	191	69	1902
17 547	95	250 000	—	—	—	855	—	48 508	68	212 718	71	3 176	630	34	780	608	46	1905
14 588	41	1 328 500	—	—	—	1 980	—	62 543	18	188 758	63	4 100	370	22	1 605	344	11	1908
12 412	83	—	—	—	—	4 927	50	20 386	45	411 952	01	7 847	678	79	1 907	820	48	1910
11 259	34	157 700	—	—	—	562	50	23 979	58	47 602	60	7 732	104	02	2 315	124	23	1911
10 059	71	139 847	08	—	—	2 148	75	45 660	31	69 220	02	7 670	435	87	2 526	659	78	1912
8 812	09	—	—	—	—	1 710	—	21 423	94	56 394	—	7 399	340	03	2 191	396	55	1913
7 514	57	752 310	67	—	—	109 407	50	38 346	24	83 808	69	8 206	387	67	2 292	349	18	1914
6 165	15	133 000	—	—	—	320 852	50	53 075	42	62 124	41	12 690	217	48	2 428	198	38	1915

sempien vuosien kirjanpidosta on myös tehty viime vuosina se poikkeus, että uuden sataman rakennustyöt on merkitty varoihin, kun sitä vastoin satamaa ei ennen ollut varainluettelossa ollenkaan. Niinpä on v:n 1915 tilinpäätökseen uusi satama ja sen yhteyteen kuuluvat hankinnat merkitty summasta Smk. 3 118 684: 83.

4. Kaupungin velat.

Taulussa N:o 4 esitetään kaupungin velat samoilta vuosilta kuin varat taulussa N:o 3.

Kuten edellä jo on mainittu, oli kaupungilla *obligationilainoja* (sar. 2—9) v. 1895 kaksi, v. 1914 viisi ja 1915 kuusi. Niitten maksamaton määrä teki viimeksimainittuna vuonna Smk. 12 115 000. Lahjoitusrahastoissa oli liikkeessä olevia kaupungin obligatsioneja vuoden 1915 lopussa 197 140 markan arvosta.

Valtiolta saatuja kuoletuslainoja (sar. 10) on kaupungilla yksi, joka siirtyi kaupungin vastattavaksi, v. 1894 Suonionsaaren tilain ostossa. Maksamatta siitä on Smk. 6 165: 15.

Rahalaitoksilta ja kassoilta (sar. 11) on kaupungilla ollut enimmäkseen ainoastaan tilapäislainoja. Pitempiaikainen oli Suomen kaupunkien Yleiseltä Paloapuyhdistykseltä otettu 200 000 markan suuruinen laina, joka otettiin vesijohdon rakennustyöhön ryhdyttäessä v. 1893 ja maksettiin v. 1906. Pankkilainoja on välistä ollut suuriakin eriä, m. m. vekseleitä vastaan, esim. 1909 1 miljoona markkaa. V. 1914 oli pankkivelkaa konttokuranttilainana ja yksi kassalaina yhteensä Smk. 752 310: 67. Ne aiheutuivat syntyneen sodan vaikuttamasta tulojen vähenemisestä ja uutisrakennuksista. V. 1915 oli kassalainasta maksamatta 133 000 markkaa.

Yksityisiltä henkilöiltä (sar. 12) ei kaupungilla ole ollut lainoja viimeisten puolentoistakymmenen vuoden aikana.

Maksamattomia korkoja (sar. 13) on tilinpäätösten aikana ollut vuosittain muutamia tuhansia, mutta kasvoi tämä erä v:n 1915 lopussa määrään Smk. 320 852: 50, kun ulkomaiset obligatsioonien omistajat eivät voineet korkojaan periä.

Nostamattomat määrärahat (sar. 14) ovat vaihdelleet Smk. 7 400—62 000. Viimeksi esitetyssä tilinpäätöksessä oli tämä erä Smk. 53 075: 42.

Sekalaisia velkoja (sar. 15). Tällä tilillä nähdään eri vuosina hyvin eri suuria määriä. Pienin määrä on v. 1895, Smk. 32 500, ja suurin 1900, jolloin se kohosi yli puolen miljoonan markan. Varsinaisia velkoja eivät ne kuitenkaan ole, sillä suurin osa niistä kuuluu tontinlunastusvaroihin, jotka vuosina 1896—1910 tilitettiin kaupungin yleisen bilanssin kautta. Tapa näet on ollut, että tonttienmyynnistä kertyneitä varoja ei ole otettu vuosirahasääntöön, vaan

on ne säilytetty eri päätösten mukaan käytettäviksi. V. 1895 oli näitä varoja Smk. 33 692: 35 ja v. 1910 Smk. 283 113: 68. Vuonna 1911 siirrettiin nämä varat hoidettaviksi yhdessä lahjoitusrahastojen kanssa, kunnes ne v. 1913 melkein kokonaan, Smk. 500 000 — niin suureksi oli rahasto jo kasvanut — käytettiin satamarakennukseen. V:n 1915 lopussa luetaan sekalaisiin velkoihin, määrältään Smk. 62 124: 41, enimmäkseen kaupunginkassan talletettuja vieraita varoja.

Velkain yhteissumma (sar. 16) teki v. 1895 Smk. 2 144 738: 07, 1914 Smk. 8 206 387: 67 ja v. 1915 Smk. 12 690 217: 48. Lisääntymisen eri ajanjaksoilta esitetään prosentteina ja rinnalle asetetaan edellä laskettu varain lisääntyminen:

		Lisääntymisprosentti:	
		Velkain	Varain
V:sta	1895 v:teen 1900	19	33
»	1900 » 1905	24	33
»	1905 » 1910	147	81
»	1910 » 1915	62	63
»	1895 » 1915	492	425

Tähän kuuluvat *V piirroslhdellä* olevat diagrammit:

1. Obligationsilainat 1895—1915. (V. 1895 Smk. 672 000: —; 1905 Smk. 2,647,000: —; 1915 Smk. 12 115 000: —).

2. Kaikki velat yhteensä 1895—1915. (V. 1895 Smk. 2 144 738: 34; 1905 Smk. 3 176 630: 34; 1915 Smk. 12 690 217: 48).

Velkain jakautuminen henkeä ja tuloa kohti esitetään sivulla 31 ja *piirroslhdellä IX*.

Lahjoitusrahastojen (sar. 17) pääomamäärä oli v. 1895 Smk. 280 577: 34 ja v. 1915 Smk. 2 428 198: 38, ja on niitten joukossa myöskin kaupunginvaltuuston omia — enimmäkseen väkijuomakaupan voittovaroilla — perustamia rahastoja. Rahastojen tarkoitus on seuraava:

1. Katovuosia varten	25 048: 68
2. Palvelijain y. m. hyväksi	161 887: 38
3. Ruotsalaisen lyseon hyväksi	9 258: 72
4. Ruotsalaisen ja suomalaisen lyseon hyväksi	12 077: 67
5. Kansakoulujen hyväksi	54 076: 50
6. Vaiivahoidon hyväksi	533 101: 43
7. Saksalaisen seurakunnan hyväksi ..	6 298: 75
8. Kaupungin puutarhain hyväksi	7 959: 22
9. Rakennusyrityksiä varten	801 255: 24

10. Kirjallisuuden ja taiteen hyväksi ..	305 326: 95
11. Erinäisiin yleishyödyllisiin tarkoituk- siin	476 442: 04
12. Keuhkotaudin vastustamiseksi	15 548: 76
13. Juoppouden vastustamiseksi	10 365: 80
14. Tonttijärjestelyä varten	7 488: 41
15. Erinäisiä rahastoja	2 062: 83

Yhteensä 2 428 198: 38

5. Kaupungin oma pääoma.

(Piiroslehti V, diagrammi 4.)

Oman pääoman vaihteluista eri vuosina huomataan, että jos vuotuista meno- ja tuloarviota tarkasti noudatetaan ja lainarahoja käytetään ainoastaan varojen lisäämiseen sekä tilit, kuten Viipurissa, päätetään liikeperiaatteen mukaan mutta ilman arvojen kuoletuksia, lisääntyy oma pääoma vuosittain sillä määrällä, millä lainoja lyhennetään. Viipurissa ovat sen ohessa pääomanmuutoksiin vaikuttaneet seuraavat seikat:

V. 1895 pääoman määrä	Smk 1 649 573: 01
Vv. 1896—1900 lisääntyi pääoma vuosirahasäännöissä arvioitujen menojen vähenemisestä ja tulojen lisääntymisestä, tehden v:n 1900 lopussa	» 2 501 590: 84
Vv. 1901—1905 lisääntyi pääoma edelleen arviota suurempien satamatulojen johdosta, mutta varsinkin siitä, että rautateille pakkoluovutetun maan hinta, Smk. 430.000, yhdistettiin vuosituloihin. V:n 1905 lopussa merkittiin pääoma	» 3 536 564: 91
V. 1906 eivät menoarvion määrät riittäneet todellisiin menoihin, mutta toiselta puolen antoi silloinkin satama arviota enemmän tuloja, lisäten pääomaa, joka silloin oli	» 3 601 127: 11
V. 1907 nousivat menot edelleen yli arvion niin paljon, etteivät sataman tulotkaan, jotka tekivät 210 000 markkaa yli arvion, niitä voineet korvata, vaan aleni pääoma määrään	» 3 503 272: 14
V. 1908 ei menoarvio myöskään riittänyt, mutta pääoma lisääntyi sen kautta, että kaupunki sai nostaa kasarmialueen hintaa Smk. 1 040 000, mikä merkittiin vuosituloihin ja korotti pääoman määrään	» 4 519 942: 39

- V. 1909 nousivat, menot arviota korkeammalle useassa kohtaa, ollen suurin arvaamaton meno uuden lainan pääoma-alennus Smk. 172 740: 50. Sen kautta aleni kaupungin pääoma kaikkiaan Smk. 402 550: 02 ja teki vuoden lopussa Smk 4 117 392: 37
- Vv. 1910—1912 asettui asianmeno edullisemmaksi kuin meno- ja tulo-arviossa oli edellytetty. Etenkin nousivat sataman tulot arviota korkeammalle, mutta oli menoissakin säästöjä. V:n 1912 lopussa osotti tili pääomaa » 4 789 253: 54
- V. 1913 merkittiin kaupungin bilanssiin ennen kirjoissa olematon määrä Smk. 812 366: 98, rakentamattomien tonttien hintaa, ja tuloihin siirrettiin lahjoitus rahastoista tontinlunastusmaksuja 500 000 markkaa. Pääoma kohosi määrään..... » 6 678 548: 43
- V. 1914 lisättiin kirjoissa entisiä maakiinteistöjen arvoja Smk. 974 155: 86. Tämän johdosta pääoma, huolimatta kaupungille muutoin, etenkin satamatulojen suhteen, epäedullisesta vuodesta, lisääntyi määrään » 7 529 275: 58
- V. 1915 oli meno- ja tuloarvion järjestelyn perusteella odotettavissa noin 777 000 markan suuruinen pääoman alentuminen. Menoja supistettiin kuitenkin vuoden kuluessa ja eräät tulot, esim. satamasta, nousivat arviota korkeammalle. Mutta toiset tulot jäivät arviota pienemmiksi (m. m. jäi arviotua majoituksen korvausta saamatta 406 000 markkaa). Budjetin mukaan oli lainavaroja kuluva vuosimenoihin Smk. 885 600, ja niitä kului Smk. 901 518: 09. Mutta koska osasta määrästä kului lainain kuoletuksiin, aleni pääoma ainoastaan Smk. 735 603: 97. Kiinteistöjen kirja-arvojen korottamisen vaikutuksesta osottaa bilanssi kuitenkin vuoden lopussa pääomaa » 7 221 593: 43

6. Viipurin kaupungin bilanssi 31 p. joulukuuta 1914 ja 1915.

Varat:	1914	1915	Velat:	1914	1915
	Kiinteistöt kaupungissa	4 685 520:—		5 034 780:—	Obligationsilainat ja muut vakautetut velat
» maalla	2 465 503: 92	2 527 400:—	Tilapäisiä pankkilainoja	612 310: 67	—
Teurastamo	859 233: 19	888 794: 51	Maksamattomia korkoja ja menorästejä	125 342: 72	320 852: 50
Vesijohtolaitos	1 744 229: 07	1 748 437: 09	Maksamattomia määrärahoja	38 346: 24	53 075: 42
Uusi satama y. m. yhteen kuuluvaa	2 856 347: 17	3 118 684: 83	Sekalaisia velkoja	67 873: 47	62 124: 41
Rästejä ja erinäisiä velallisia	608 957: 80	519 867: 68		8 206 387: 67	12 690 217: 48
Etumaksuja	328 099: 76	116 933: 12			
Pankkitilejä	276 473: 60	3 509 935: 85			
Rakentamattomat tontit	803 527: 38	803 527: 38			
Kassa	61 593: 26	168 443: 15			
Sekalaisia varoja	194 654: 26	583 225: 36	Pääoma:		
Kalustoa	785 270: 58	829 515: 54	Kaupungin oma pääoma	7 529 275: 58	7 221 593: 43
Rakennusaineita	66 253: 26	62 266: 40			
	Smk 15 735 663: 25	19 911 810: 91		Smk 15 735 663: 25	19 911 810: 91

7. Täydentävää tilastoa.

Kaupungin väkiluku. Vuonna 1885 oli kaupungissa hengillekirjoitettujen asukkaitten luku 13 493 henkeä, ja kolmekymmentä vuotta sen jälkeen, v. 1915, 21 770 henkeä. Lisäys oli siis 8 277 henkeä eli 61.3 %. Lisääntyminen näkyy viisivuotisissa ajanjaksoissa absoluuttisin ja prosenttiluvuin seuraavasta asetelmasta:

	Väkiluku	Lisäys edellisestä %
V. 1885	13 493	—
» 1890	16 556	+ 22.7
» 1895	15 981	— 3.5
» 1900	17 398	+ 8.9
» 1905	17 701	+ 1.7
» 1910	19 977	+ 12.9
» 1915	21 770	+ 9.0
» 1916	23 876	+ 9.6

Väkiluvun diagrammi on VI piirroslehdellä.

Väestön varallisuuden kehittymistä voidaan osiksi kuvata vertailemalla sen verotettujen vuositulojen kokonaismäärää eri vuosilta sekä jakamalla tämän tulo määrän tasan kaupungin kaikille asukkaille, jolloin saadaan verotetun vuositulo keskiluku kutakin asukasta kohti.

Verotus. Verotuksen absoluuttinen määrä on edellä esitetty (Taulu 2, sar. 2). Tähän asetetaan väestön varallisuutta kuvaavien lukujen rinnalle verotuksen määrä prosentteina tuloista, s. o. vero 100 markan tuloa kohti.³⁾

	Verotettuja vuosituloja yhteensä. Smk.	Verotettua vuosituloa asukasta kohti. Smk.	Vero 100 markan suuruista tuloa kohti. Smk. ¹⁾
V. 1895	8 766 000	548	3: 50
» 1896	9 132 400	662	3: —
» 1900	12 982 800	746	2: 97
» 1902	14 130 000	918	3: 25
» 1905	16 017 600	905	2: 92
» 1908	21 587 200	1 116	3: 37 (3: 70)
» 1910	23 767 600	1 189	3: 40
» 1911	23 983 200	1 202	4: 42
» 1912	23 884 500	1 219	4: 93
» 1913	24 765 000	1 209	5: 26
» 1914	25 404 300	1 182	4: 53 (5: 38)
» 1915	26 313 200	1 208	5: 12 (8: 50)
» 1916	39 778 800	1 666	4: 15 (6: 46) ²⁾

VII piirroksella on diagrammi, joka näyttää 100 markan tuloa vastaavan veron kaikilta 32 vuodelta 1885—1916, sekä toinen osottava verotettujen vuositulojen summan 22 vuodelta 1895—1916.

Verotus on verrattain vähän vaihdellut vuosien 1885 ja 1906 välillä, pysyen 3 markan vaiheilla. Huomattavia nousuja tapahtui vuosina 1893, 1894 ja 1895 sekä 1902, 1903 ja 1904. Vuonna 1907 laskeutui se jälleen niin alas, Smk. 2: 75, missä se oli ollut viimeksi 16 vuotta aikaisemmin, v. 1891. Sen jälkeen lisääntyy äyrimaksu suuremmin askelin vuoteen 1913 asti, jolloin se on korkeimmillaan, Smk. 5: 26, eli 91 % korkeammalla kuin 1907. V. 1914 laskeutuu verotus määrään Smk. 4: 53, mutta nousee jälleen v. 1915 määrään Smk. 5: 12.

Esityksistä ilmenevät ne korotuksetkin, mitkä verotus olisi vaatinut niitten väjausten välttämiseksi, joita edellä (silla 26 ja 27) olevan esityksen mukaan on eräinä vuosina kaupunginkassalle syntynyt sen kautta, että arvioidut tulot

¹⁾ Sulkumerkkien sisällä olevat luvut (diagrammissa pisteiviä) ilmaisevat tarpeellista veronmäärää, jos kaikki vuositarpeet olisi verotetuilla tuloilla täytetty.

²⁾ Vuodeksi 1916 vahvistetussa budjetissa on erotus varsinaisten vuosimenojen (lukuunottamatta uutisrakennuksia ja elintarpeitten ostoja) ja vuositulojen välillä Smk. 2 569 560: 75, jota varten taksoitetaan Smk. 1 650 820: 20 ja loput Smk. 918 740: 55 otetaan lainavaroista.

³⁾ Laskelmassa on tulojen kokonaissumma edelliseltä vuodelta, väkiluku ja vero kuluvalta vuodelta.

eivät ole riittäneet todellisten menojen täyttämiseen. Varsinkin vuosina 1907, 1908, 1909, 1914 ja 1915 on verotus ollut riittämätön, kahtena viimeksi mainittuna vuonna sodan aiheuttaman tilanteen (v. 1915 myös budjetin järjestyksen) vuoksi.

Verrattaessa verotettujen tulojen ja verojen määriä toisiinsa havaitaan, että edellisten nopeasti kohotessa jälkimäset pysyvät melkein samassa korkeudessa vuosina 1896—1907, joka todistaa, että kaupunginkassan menot ovat lisääntyneet samassa määrässä kuin verollisten tulot. Vuosina 1908—1913 taas huomataan, että verot kohoavat kilvan tulomäärien kanssa, onpa verojen lisääntymisprosentti (56) suurempikin kuin verotettujen tulojen lisääntymisprosentti (15).

Samanlaatuinen kuva, kaupungin menojen *absoluuttisesta* lisääntymisestä, on aikaisemmin saatut taulusta N:o 1, etenkin sen sarakkeista 2, 4, 5, 7, 8 ja 9. *Relatiivinen* lisääntyminen esitetään seuraavassa, laskelmalla eräistä taloudenhaaroista.

Menot asukasta kohti. Ne menohaarat, joissa olojen säännöllinen kehittyminen selvimmän näyttäytyy, ovat edellä mainituissa taulun N:o 1 sarakkeissa ja prosenttilaskelmassa sivulla 7 olevat, nimittäin:

2. Kaupungin yleiset hallinto- ja oikeusvirastot;
4. Varsinainen kunnallishallinto;
5. Opetustoimi;
7. Terveys- ja sairashoito;
8. Vaivaishoito;
9. Palosammutustoimi.

Nämä menot, jaettuina tasan kutakin hengillekirjoitettua asukasta kohti, ovat eri vuosina nousseet seuraaviin määriin:

	1895.	1900.	1905.	1910.	1914.	1915.
Virastot (diagr. 1)	5: 12.	6: 03	7: 15	8: 16	8: 93	8: 83
Kunnallishallinto (d. 2)	3: 24	5: 66	6: —	8: 40	9: 25	9: 79
Opetustoimi ¹⁾ (d. 3)	8: 60	10: 31	10: 53	14: 62	16: 90	15: 01
Terveys ja sairashoito (d. 4)	3: 12	3: 91	5: 38	6: 62	9: 68	10: 04
Vaivaishoito (d. 5)	4: 56	3: 91	4: 88	6: 01	8: 85	10: 03
Palosammutustoimi (d. 6)	2: 52	3: 16	4: 53	5: 25	5: 18	5: 41
Yhteensä (diagr 7)	27: 16	32: 98	38: 47	49: 06	58: 79	59: 11

Tähän kuuluvat diagrammit ovat VIII *piirroslehdellä*.

Kaupungin velkaisuus. Jos kaupungin velat jaetaan tasan jokaiselle kaupungin asukkaalle, saadaan eri vuosilta seuraava *velkamäärä henkeä kohti*:

¹⁾ Tässä kohdassa on otettu huomioon myöskin Papulan tilan asukkaat, koska tilalla, Karjalan esikaupungissa, olevan kansakoulun menot suoritetaan kaupungin kassasta.

²⁾ Alentumisen syy selitetty sivulla 5, muistutus.

Vuonna.	Smk. ¹⁾	Vuonna.	Smk.
1895	134	1910.....	392
1896	165	1911.....	387
1900	147	1912.....	391
1902	207	1913.....	361
1905	179	1914.....	381
1908	212	1915.....	583

Jos asujamiston suhdetta kaupungin velkoihin kuvataan vertaamalla näitä velkoja asujamiston vuosituloihin, nähdään, että jokaista verotettua 1 000 markan tuloa kohti tulee seuraava määrä kaupungin velkaa:

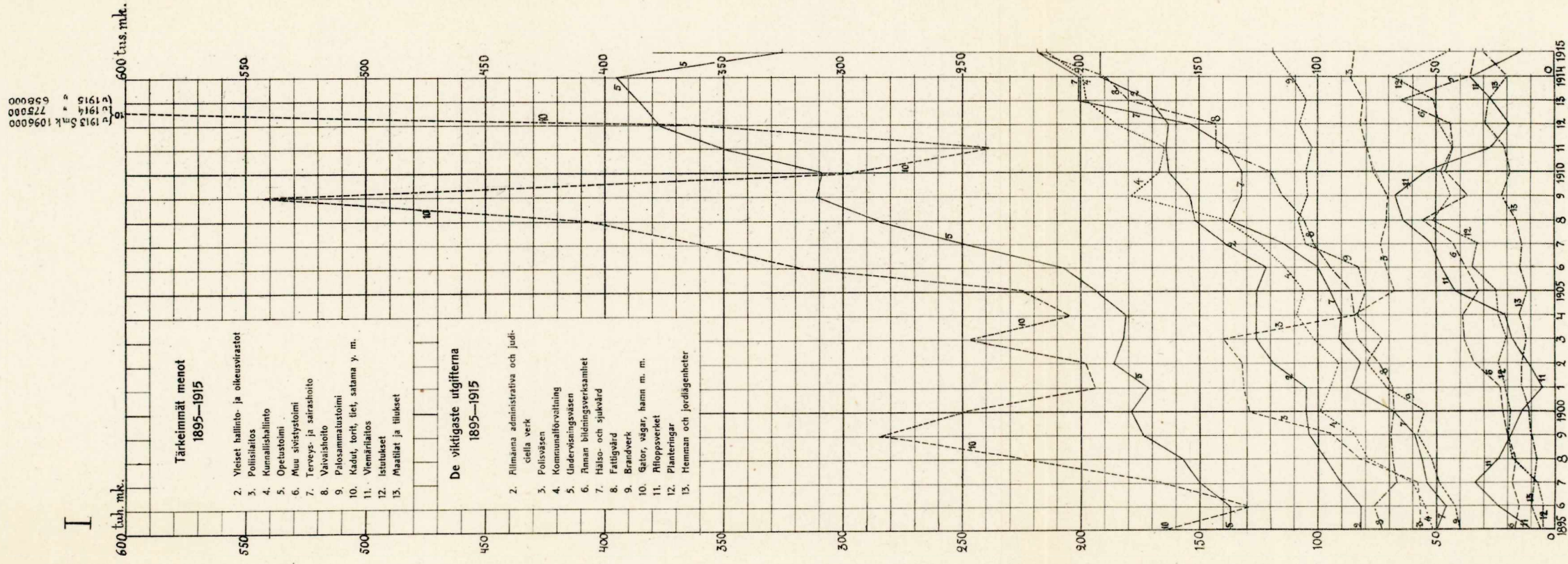
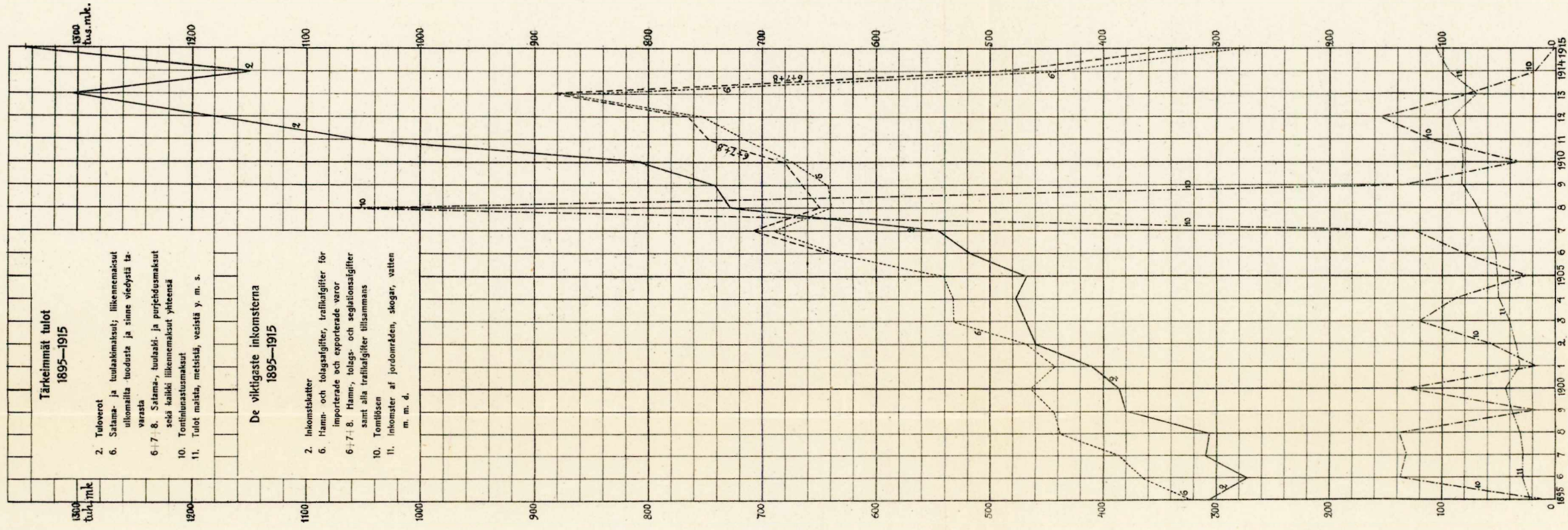
Vuonna.	Smk. ²⁾	Vuonna.	Smk.
1895	244	1910.....	330
1896	249	1911.....	322
1900	197	1912.....	321
1902	225	1913.....	298
1905	198	1914.....	323
1908	190	1915.....	482

Graafillinen esitys kaupungin velkaisuudesta on *IX piirroslehdellä.*

¹⁾ Laskettu kuluvan vuoden tilinpäätöksen ja asukasluvun perusteella.

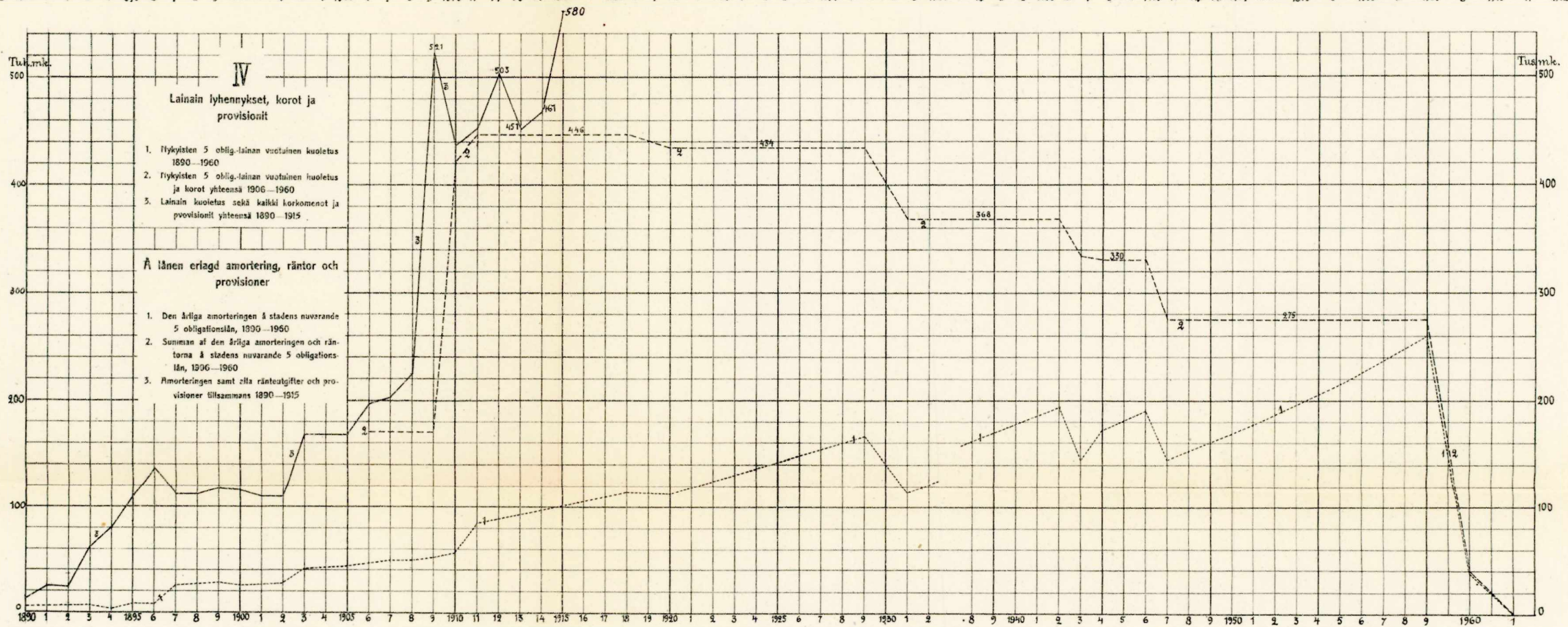
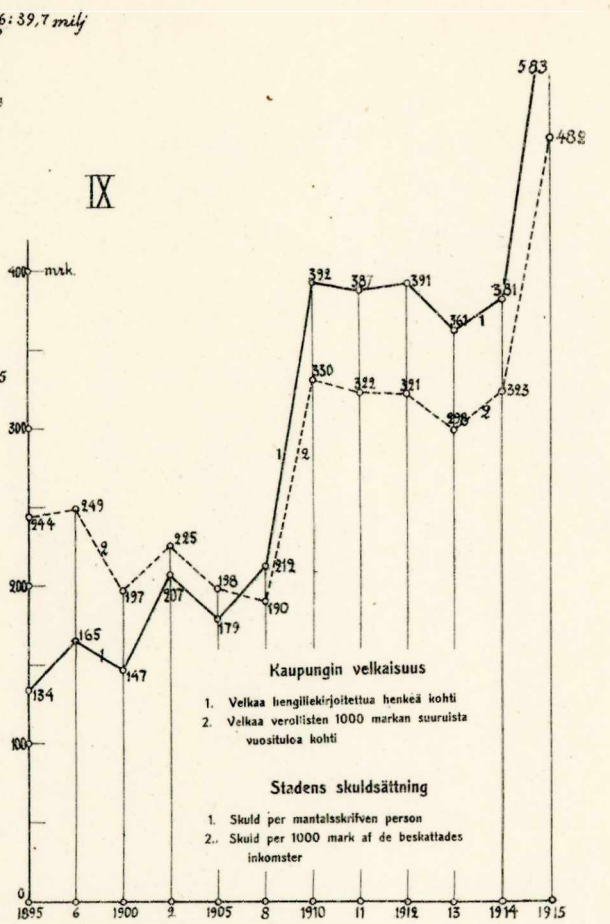
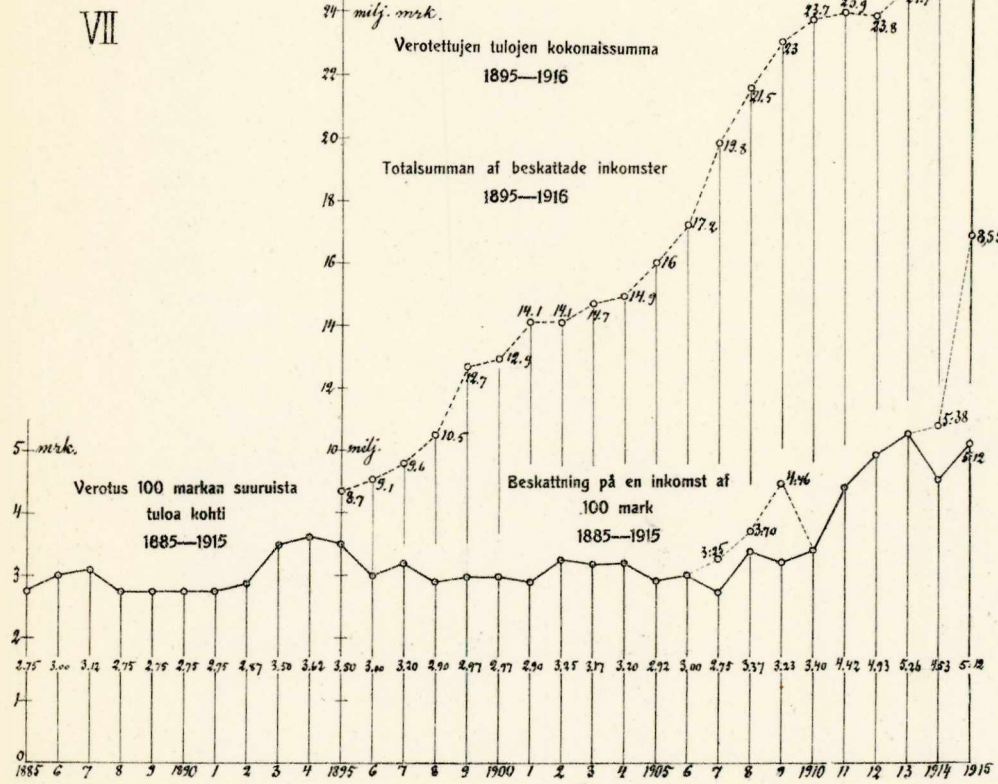
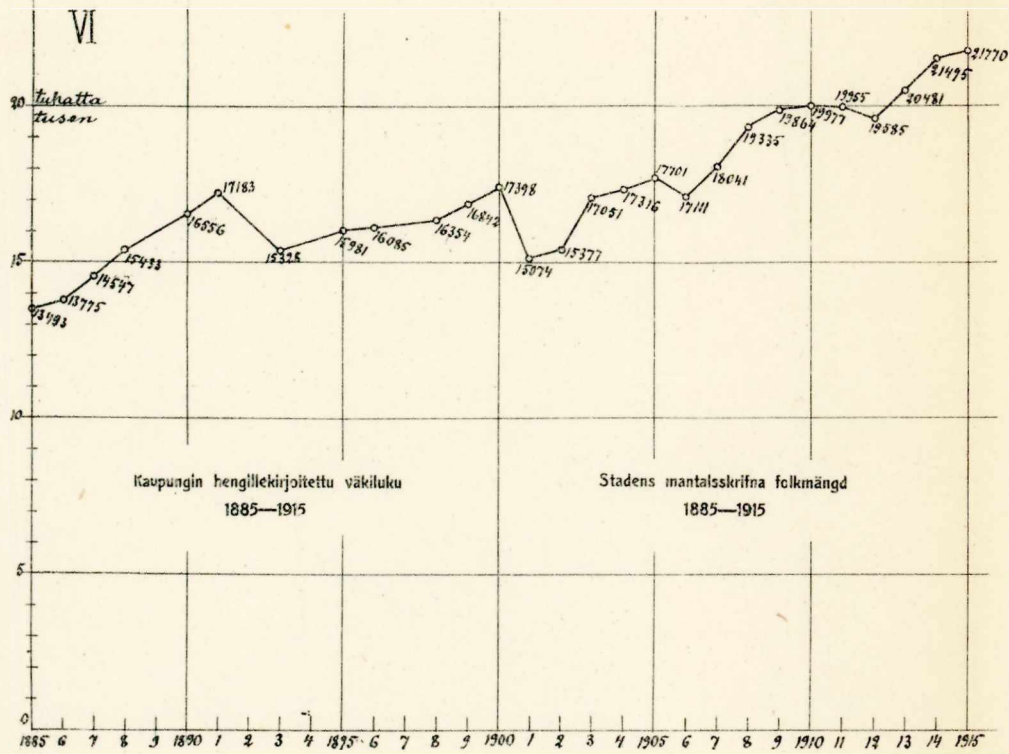
²⁾ Laskuperusteina kuluvana vuonna verotettu edellisen vuoden tulo ja kaupungin kuluvan vuoden tilinpäätös.

II

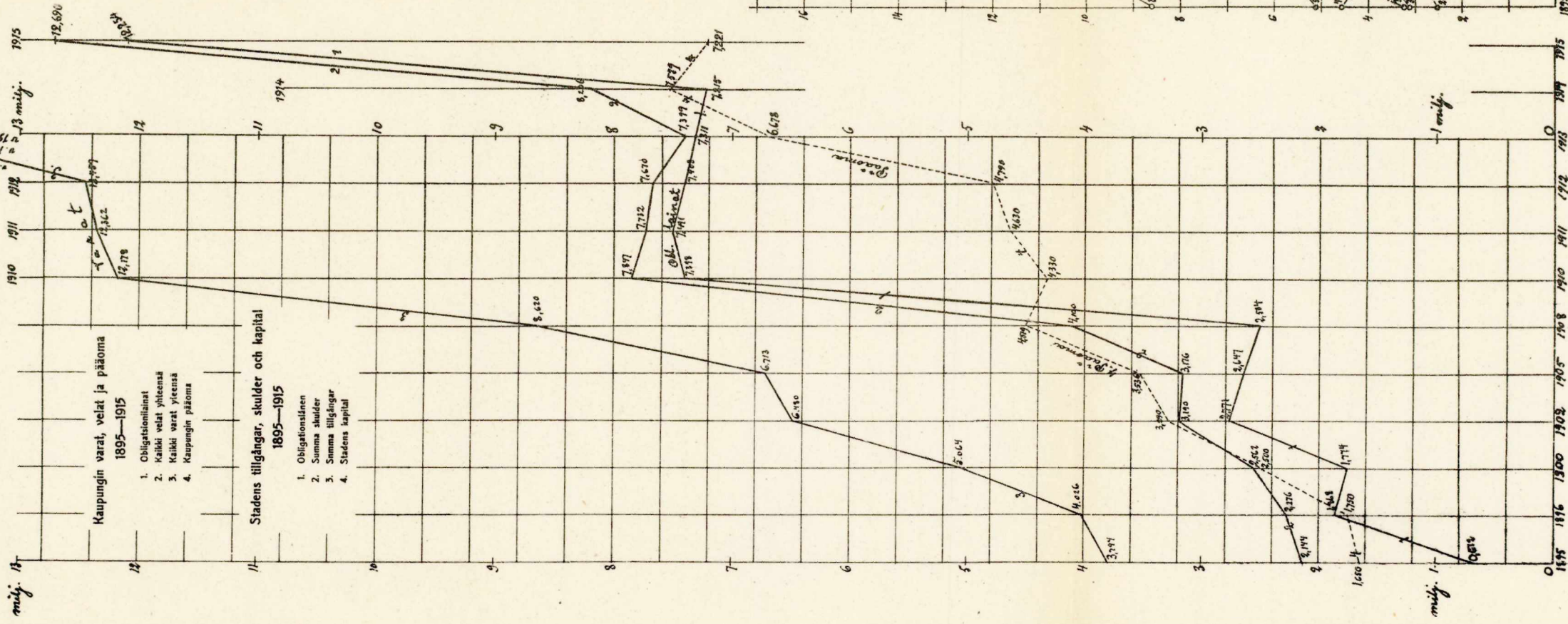

I

1915 658000
1914 775000
1913 1096000

V

VIII

